

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 242 Туризм,
освітньою програмою «Туристично-екскурсійне обслуговування»

на тему: **«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІННОГО
ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ»**

здобувача вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
Крижанівського Іллі Юрійовича

Науковий керівник: Попович Сергій Іванович,
кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: Васильчук В.М.,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри психології і туризму
Київського національного
лінгвістичного університету

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 12 від 20.05.2024 р.)

Завідувач кафедри: Бабушко С. Р.
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2024

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КІННОГО ТУРИЗМУ	7
1.1. Сутність основних термінів і понять дослідження.....	7
1.2. Ступінь наукового опрацювання теми.....	19
1.3. Світовий досвід розвитку кінного туризму	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	
2.1. Аналіз ресурсного потенціалу вітчизняного кінного туризму.....	
2.2. Основні етапи розвитку кінного туризму в Україні.....	
2.3. Організація кінного туризму на сучасному етапі	
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	
3.1. Сучасні проблеми та стратегічні напрями розвитку вітчизняного кінного туризму	
3.2. Авторські пропозиції щодо створення інноваційних кінних турів.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАН ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. "Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні" є надзвичайно актуальною темою в сучасному світі, а загалом в Україні, оскільки кінний туризм поєднує в собі дві важливі сфери - туризм та кінно-спортивну індустрію.

Україна має великий потенціал для розвитку кінного туризму через свою багату історію та культуру, що пов'язана з конями. Країна володіє прекрасними природними ландшафтами, які ідеально підходять для організації кінних маршрутів.

Розвиток кінного туризму може стати суттєвим джерелом доходу для регіонів, особливо сільських та віддалених. Він стимулює розвиток малого бізнесу, такого як готелі, ресторани, конюшні та інші послуги, що підвищує рівень зайнятості та покращує якість життя місцевих жителів.

Однією з ключових проблем розвитку кінного туризму в Україні є відсутність відповідної інфраструктури, такої як маршрути, конюшні, зручні готелі тощо. Розвиток такої інфраструктури вимагає інвестицій та урядової підтримки.

Кінний туризм може бути екологічно стійким видом туризму, оскільки він не залишає важкий вуглецевий слід та мінімально впливає на довкілля. Проте, необхідно розробляти стратегії збереження природних ресурсів та біорізноманіття у зоні кінного туризму.

Кінний туризм дозволяє туристам поглибити знання про історію та традиції України, пов'язані з конями. Це може сприяти збереженню та популяризації культурної спадщини країни.

Дослідження сучасного стану, проблем та перспектив розвитку кінного туризму здійснюються в наукових працях українських та зарубіжних вчених, таких як О. Гавриленко, С. Галасюк, Я. Геращенко, М. Зінько, М. Кляп та Ф. Шандор, Н. Ковальчук та Г. Соколова, О. Стецюк, М. Ливанова, Т. Lijewski та інші.

Загалом, розвиток кінного туризму в Україні має великий потенціал для покращення економічного, соціокультурного та екологічного стану країни. Проте для досягнення цих цілей необхідно вирішувати проблеми, пов'язані з інфраструктурою, законодавством та управлінням, а також активно залучати інвестиції та розвивати партнерські відносини між урядом, громадськістю та приватним сектором.

Туризм є однією зі сфер людської діяльності, яка надзвичайно чутлива до загального політичного, соціального та економічного контексту в країні. Він першим реагує на різноманітні негативні явища, такі як природні катастрофи, соціальні проблеми, релігійні конфлікти, пандемії, війнні конфлікти тощо. На сучасному етапі вітчизняний туризм переживає особливо складні періоди через тривалу повномасштабну російську військову агресію.

Протягом останніх десятиліть кінний туризм стає одним з найбільш популярних і перспективних напрямків у всьому світі. Україна не відстає від цієї тенденції, але, на жаль, розвиток кінного туризму на її теренах ще досить маловивчений та недостатньо висвітлений у наукових публікаціях. Проте, після перемоги над російською військовою агресією, український туризм, включаючи кінний, має потенціал для активного розвитку.

Україна має великий ресурсний та інфраструктурний потенціал для розвитку кінного туризму: унікальні природні ландшафти, історичні та культурні пам'ятки, розвинуту туристичну інфраструктуру, мережу транспортних комунікацій, а також численні кінні заводи, клуби та інші структури. Розвиток кінного туризму в Україні страждає від недостатнього дослідження та обґрунтування в наукових публікаціях. Тому з урахуванням цих факторів й було обрано для своєї кваліфікаційної бакалаврської роботи важливу та актуальну тему: "Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні".

Метою цієї роботи є всебічне вивчення сучасного стану, проблем і перспектив розвитку вітчизняного кінного туризму.

Для досягнення зазначеної мети авторка визначає **наступні завдання**:

1. Визначення теоретико-методологічних засад дослідження кінного туризму.
2. Розкриття сутності основних термінів і понять, пов'язаних з дослідженням.
3. Висвітлення ступеня наукового опрацювання даної теми.
4. Дослідження світового досвіду розвитку кінного туризму.
5. Характеризація ресурсного потенціалу вітчизняного кінного туризму.
6. Визначення основних етапів розвитку кінного туризму в Україні.
7. Аналіз організації кінного туризму на сучасному етапі.
8. Виявлення сучасних проблем та визначення стратегічних напрямків розвитку вітчизняного кінного туризму.
9. Розробка авторських пропозицій щодо створення інноваційних кінних турів.

Об'єктом дослідження роботи є кінний туризм в Україні.

Предметом дослідження є сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні.

Методи, які було використано в ході наукового дослідження: вивчення статистичних даних про кінний туризм в Україні, таких як кількість конюшень, кількість туристичних маршрутів, обсяги туристичних послуг тощо; літературний аналіз: дослідження наукових статей, звітів, книг та інших джерел, що стосуються кінного туризму, для збирання вже існуючої інформації та висновків.

Теоретичне та практичне значення виконаного дослідження. Теоретичне значення виконаного дослідження на тему "Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні" полягає в тому, що воно сприяє розумінню актуальних проблем у сфері кінного туризму та виявленню можливостей його подальшого розвитку. Це дослідження дозволяє розкрити фактори, які впливають на розвиток даного виду туризму в Україні, виявити прогалини у забезпеченні послуг та ідентифікувати шляхи їх подолання.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що воно може стати основою для розробки стратегій та програм розвитку кінного туризму в Україні. Його результати можуть бути використані владними органами, місцевими владами, туристичними операторами, власниками конюшень та іншими зацікавленими сторонами для прийняття ефективних рішень щодо підтримки та розвитку кінного туризму. Крім того, результати дослідження можуть послужити основою для подальших наукових досліджень у галузі туризму та сприяти розвитку наукової бази з даної теми.

Апробація результатів кваліфікаційної бакалаврської роботи: подання доповідей на наукових конференціях з тематики туризму, географії, спорту тощо, де можна обмінятися досвідом та отримати зворотний зв'язок від інших учасників. Опублікування статей у відповідних наукових журналах або збірниках матеріалів конференцій для представлення своїх досліджень широкому колу фахівців.

Обсяг і структура роботи. Зумовлена логікою дослідження. Робота складається з вступу, 3-х розділів (основна частина), висновків та пропозицій, списку використаної літератури та джерел (70) і має загальний обсяг () сторінок, та додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КІННОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність основних термінів і понять дослідження

Один зі способів відпочинку, який поєднує різні мотиви туристичних подорожей, такі як освоєння нових знань (відвідування культурно-історичних пам'яток), подорож у екологічно чистих місцях з елементами екстриму (подолання природних та штучних перешкод на маршруті), здобуття спортивних навичок (покращення фізичних та духовних якостей особистості) і досягнення оздоровчого ефекту (біологічне оновлення організму людини), - це кінний туризм. Кінний туризм - це форма активного відпочинку, що передбачає використання коней як засобу пересування [1].

На сьогоднішній день, кінний туризм не має чіткого визначеного місця в системі класифікації туристичних подорожей. Деякі автори розглядають кінний туризм як підвид спортивного туризму, наприклад, А. Є. Молодецький та О. В. Євтушенко вважають, що кінний туризм є частиною транспортного підтипу спортивного туризму, поряд з авторалі, моторалі, авто- і мотомандрівками [2]. Українські вчені М. П. Кляп і Ф. Ф. Шандор також розглядають кінний туризм як частину спортивного туризму, з урахуванням способу пересування на маршруті, включаючи велосипеди, автомобілі, мотоцикли та коней [3]. Грицак Ю. П. класифікує кінний туризм як підвид спортивно-оздоровчого туризму, виділяючи основні типи кінних маршрутів - кінно-верхові та в'ючні, кінно-верхові з супроводом та кінно-упряжні. Він визначає спортивно-оздоровчий туризм як один із типів туризму, метою якого є покращення фізичної підготовки, подолання природних перешкод і навичок для безпечного пересування в умовах пересіченої місцевості [4]. Ю. Ю. Андрєєва розглядає кінний туризм як один з підвидів спортивного туризму та звертає увагу на характерні для нього перешкоди на маршруті, такі як перевали, ліси та

річки та класифікує кінний туризм як частину екологічного туризму, конкретно до підвиду пригодницького туризму [5] (див. рис. 1.1).

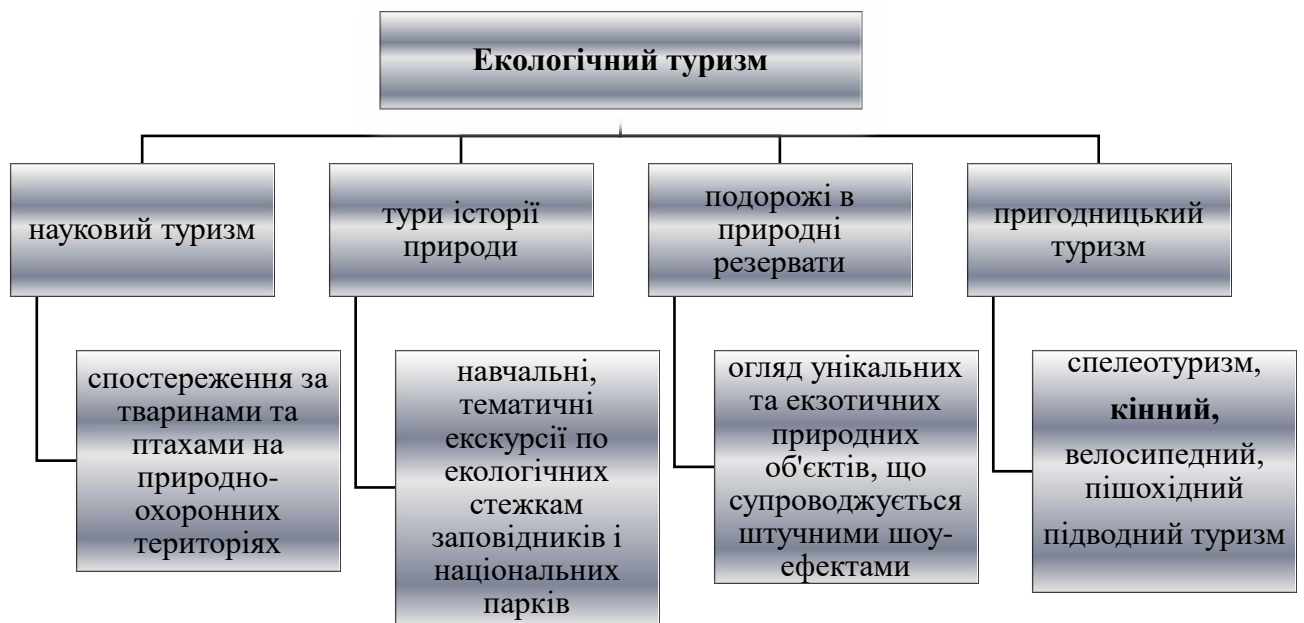

Рис. 1.1. Види екологічного туризму за Ю. Ю. Андрєєва [5]

Джерело: систематизовано автором за [5].

Герашенко М. Я. пропонує розглядати кінний туризм як один із видів спортивно-екологічного туризму, на рівні з гірськолижним, пішохідним, водним, велосипедним, вітрильним, пригодницьким та спелеотуризмом [6].

Вчена І. В. Свида стверджує, що "конний туризм є популярним видом екстремального туризму. За кордоном розповсюджені конні тури, створені на основі заздалегідь прокладених тривалих маршрутів з подоланням перешкод, лісів, бурхливих річок. Часто пропонуються тури багатоденної верхової їзди по складній місцевості, де не може проїхати ні один транспортний засіб, навіть гірський велосипед" [5].

Ф. Ф. Толстоп'ятко та Я. М. Герашенко пропонують враховувати кінний туризм як один із видів спортивно-екологічного туризму поряд з гірськолижним, пішохідним, водним, велосипедним, вітрильним, пригодницьким та спелеотуризмом [9]. За висловом Ю. Н. Федотова та І. Є. Востокова [10], кінний туризм, поряд із пішохідним, гірським, лижним,

водним, велосипедним, авмототуризмом і спелеотуризмом, є одним із різновидів спортивно-оздоровчого туризму. Важливо зазначити, що більшість маршрутів розроблені таким чином, щоб у кінний похід могли вирушити туристи, які не мають попередньої професійної підготовки. Проте на стартових пунктах, звідки розпочинається маршрут, обов'язково проводиться інструктаж туристів з основних правил руху по маршруту та техніки безпеки. Ця спеціальна програма має на меті допомогти туристам здобути навички з догляду за конями та вивчити основи керування ними [11].

Мета кінного туризму полягає в ознайомленні з визначними пам'ятками країни, регіону, культурою та побутом місцевого населення. Перевагою кінного туризму є можливість поліпшити здоров'я людини, оскільки прогулянка на свіжому повітрі корисніша за пасивний відпочинок вдома.

Кінний туризм – це один з видів відпочинку, що поєднує різноманітні мотиви туристичних подорожей, такі як поглиблення знань (відвідування культурно-історичних пам'яток), подорож у природному середовищі з елементами екстриму (подолання природних та штучних перешкод на маршруті), вдосконалення спортивних навичок (покращення фізичних та духовних якостей особистості) та досягнення оздоровчого ефекту (біологічне оновлення організму людини), — це кінний туризм.

Кінний туризм - це форма туризму, що включає в себе використання коней для подорожей та відпочинку. Основні терміни та поняття, що використовуються в дослідженні кінного туризму, включають:

- 1) Кінна база (стайня) - це місце, де тримаються коні для кінного туризму. Вона може включати в себе загоны для випасання коней, конюшні для їх утримання, а також інфраструктуру для навчання верхової їзди.
- 2) Екіпіровка (сідло, уздечка, вервиці тощо) – це спеціальне обладнання, яке потрібне для верхової їзди. Воно забезпечує комфорт та безпеку як вершника, так і коня.

- 3) Маршрути та траси - це шляхи, які можна подорожувати верхи на коні. Вони можуть включати в себе прогулянки лісом, гірські стежки або рівнинні дороги.
- 4) Туристичний гід (інструктор) - особа, яка супроводжує групу туристів під час конних походів, надає інструкції з безпеки та навчає основам верхової їзди.
- 5) Кінний табір або похід - це форма кінного туризму, де учасники подорожують на конях протягом декількох днів або навіть тижнів, переносючи свій табір та сплячи на ніч у наметах.
- 6) Екологічний аспект, дослідження кінного туризму також охоплює вивчення впливу цієї форми відпочинку на природне середовище та розвиток екологічно збалансованих підходів до проведення конних екскурсій та походів.
- 7) Медична безпека, дослідження також включає в себе аналіз медичних аспектів кінного туризму, таких як ризики травм та необхідність заходів щодо медичної допомоги під час походів.
- 8) Маркетинг та реклама, аналіз стратегій просування кінного туризму, включаючи рекламні кампанії, цінову політику та взаємодію з потенційними клієнтами.

Дослідження кінного туризму спрямоване на зрозуміння цих аспектів для покращення якості послуг у цій галузі та забезпечення безпеки та задоволення для туристів.

Особливості кінного туризму:

- Переміщення вдовж маршруту на коні вимагає від туриста не лише вміння керувати твариною, але й залежить від вибору відповідного коня. Вдачливість походу значною мірою залежить від навичок туриста та характеристик коня. Однак вибір правильного коня не завжди простий, оскільки навіть досвідчені тренери не завжди ознайомлені з усіма особливостями туриста. Тому помилка в цьому питанні може мати

катастрофічні наслідки для здоров'я вершника та загального благополуччя групи [12].

- Позиція вершника під час кінного туру має важливе значення. Під час спокійної їзди на коні людина майже не відчуває фізичного навантаження, оскільки кінь передає вершнику до ста різних рухових імпульсів за хвилину. Однак під час бігу навантаження збільшується, а під час тренування або манежної їзди вершник може відчути близько тисячі ритмічних поштовхів. Цей "струс" може бути корисним, оскільки стимулює вестибулярний апарат, зміцнює м'язи та поліпшує роботу серцево-судинної системи.
- Коні є основним засобом перевезення спорядження та продуктів харчування. Вони переносять усі необхідні речі туристів, які зазвичай розміщуються в перемінних сумках, що прикріплені до сідла.
- Оснащення туриста для кінних маршрутів подібне до того, що використовується для піших походів, але є кілька особливостей, які стосуються екіпіровки вершника. По-перше, обов'язкові чоботи, навіть на коротких походах, для запобігання травм гомілок. Бажано використовувати чоботи з офіцерським покромом або спеціально призначені для кінного спорту. Штани повинні мати спортивний крій з "широким кроком", оскільки потрібно високо піднімати ногу для сідання в сідло. Також потрібно мати спортивний костюм, кросівки або кеди, вовняні і бавовняні шкарпетки, головний убір, легкий светр, легку куртку (вітровку або штормовку) та накидку від дощу.
- Можливість подолання різних перешкод, що можуть бути на рельєфі місцевості. Вершник може досягти місць, куди не можна дістатися ні пішки, ні автомобілем.
- Піклування про коня є важливою складовою кінного походу. Відповідальність туриста збільшується, оскільки кінь не може самостійно про себе піклуватися і повністю залежить від свого господаря. Тому на кожній стоянці або привалі необхідно виконати ряд дій: зняти сідло або

послабити попруги, поставити коня пастися або відвести на нічне пристановище, оглянути копита, нагодувати сіном тощо. Всі ці дії повинні виконуватися під керівництвом досвідченого інструктора, особливо якщо турист має невеликий досвід у кінних походах.

- Оснащення туриста для кінних маршрутів подібне до того, що використовується для піших походів, але є кілька особливостей, які стосуються екіпіровки вершника. По-перше, обов'язкові чоботи, навіть на коротких походах, для запобігання травм гомілок. Бажано використовувати чоботи з офіцерським покромом або спеціально призначені для кінного спорту. Штани повинні мати спортивний крій з "широким кроком", оскільки потрібно високо піднімати ногу для сідання в сідло. Також потрібно мати спортивний костюм, кросівки або кеди, вовняні і бавовняні шкарпетки, головний убір, легкий светр, легку куртку (вітровку або штормовку) та накидку від дощу.
- Можливість подолання різних перешкод, що можуть бути на рельєфі місцевості. Вершник може досягти місць, куди не можна дістатися ні пішки, ні автомобілем.
- Піклування про коня є важливою складовою кінного походу. Відповідальність туриста збільшується, оскільки кінь не може самостійно про себе піклуватися і повністю залежить від свого господаря. Тому на кожній стоянці або привалі необхідно виконати ряд дій: зняти сідло або послабити попруги, поставити коня пастися або відвести на нічне пристановище, оглянути копита, нагодувати сіном тощо.

Будь-який похід верхи на коні можна успішно поєднувати з полюванням, риболовлю, купанням у водоймі та іншими розвагами.

Присутність певного ризику травматизму - як і у багатьох інших видів активного туризму, верхова їзда вимагає жорсткого виконання вимог техніки безпеки.

Лікувальна верхова їзда (іпотерапія) вже давно відома своїми корисними впливами на організм людини. Кінь позитивно впливає на здоров'я, сприяючи

його відновленню. Заняття верховою їздою забезпечують навантаження на всі внутрішні органи та скелетну мускулатуру наїзника, сприяють розвитку почуття рівноваги та покращують координацію рухів. Включення всіх груп м'язів вершника в роботу відбувається на рефлекторному рівні, оскільки наїзник прагне зберегти рівновагу, аби не впасти з коня, що стимулює активну роботу всіх основних м'язових груп. Крім того, кінні прогулянки сприяють поліпшенню нервово-психічного стану, знижують ризик інфаркту та гіпертонічної хвороби. Лікувальна їзда на коні допомагає позбавитись від ряду захворювань, поліпшує поставу, зміцнює м'язи спини та розпрямляє хребет, сприяючи лікуванню його різних викривлень через іпотерапію.

Після аналізу думок різних вчених та вивчення особливостей розвитку кінного туризму, ми приходимо до висновку, що цей вид туризму в значній мірі можна вважати різновидом спортивно-оздоровчого туризму. Це пояснюється тим, що він вимагає певної спортивної підготовки учасників верхової їзди та має позитивний вплив на здоров'я людини, сприяючи її оздоровленню.

З метою визначення теоретико-методологічних засад дослідження кінного туризму, вважаємо за доцільне розкрити, передусім, сутність його основних термінів, понять і концепцій.

Туризм - це тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання із здоров'язберігаючою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою.

Тур - це комплекс туристичних послуг і товарів, який представлений у вигляді програми, складеної з урахуванням індивідуальних побажань. Ця програма дозволяє досягти мети перебування людини поза місцем постійного проживання, і включає в себе комплекс заходів, спрямованих на забезпечення якісного обслуговування.

Турпакет - це комплекс послуг, які надаються в подорожі за індивідуальним або груповим варіантом, і є доступним для широкого кола споживачів. Окрім транспорту, в турпакет включаються розміщення, послуги гіда, харчування та інше обслуговування.

Основний комплекс послуг - це набір послуг, які утворюють програму обслуговування у рамках туру. Він включає в себе транспортування, проживання, харчування та інші програмні послуги. Програмні послуги включають в себе екскурсійні, розважальні, пізнавальні та інші послуги, що формуються відповідно до цільового призначення туру.

Додаткові послуги є важливим компонентом туру, який включає будь-які послуги, доступні споживачеві за його бажанням і відповідно до його інтересів за додаткову плату. Ці послуги надаються додатково до основних. Вони можуть бути запропоновані споживачеві при придбанні туру і будуть враховані у вартості туру, або можуть пропонуватися під час подорожі і оплачуватися самостійно туристом. Разом з тим, широка пропозиція додаткових послуг у межах одного туру дозволяє туристичному підприємству зробити стандартний тур більш індивідуальним і, таким чином, задовольнити особисті потреби кожного споживача.

Туристичний регіон - це територія, яка має об'єкти туристичного інтересу та пропонує певний набір послуг, необхідних для задоволення потреб туристів. Подорожуючи до туристичної дестинації (мети своєї подорожі), туристи можуть на деякий час (зазвичай, на декілька годин) зупинитися в так званому транзитному регіоні (переважно, у місці пересадки з одного транспортного засобу на інший). Головною функцією цього регіону є надання туристам послуг підприємств ресторанного господарства. Проте, туристи можуть затриматися тут і на декілька днів з метою огляду визначних пам'яток, якщо ця територія має їх в своєму розпорядженні і вони викликають інтерес для туристів.

Туристичний маршрут - це заздалегідь спланований маршрут переміщення туристів між географічними точками протягом певного періоду часу з метою отримання передбачених програмою обслуговування та додаткових екскурсійних послуг.

Кінний туризм - це подорож на конях за певним маршрутом, що поєднує в собі спортивні походи з відпочинком. Це не лише спілкування з іншими

туристами, а й взаємодія з навколишнім середовищем і з благородною твариною - конем.

Інфраструктура кінного туризму включає в себе споруди, підприємства, спеціалізовані установи, що забезпечують транспортну доступність, організацію та надання послуг у сфері кінного туризму, задовольняючи потреби туристів у відпочинку та оздоровленні. Цю інфраструктуру складають транспортні маршрути, кінні двори, клуби, ферми, підприємства та установи, які надають послуги кінного туризму або оздоровчі послуги, такі як іпотерапія, розміщення та розваги.

Вершник - це особа, яка їздить верхи на коні або на іншому тварині.

Конярство - це галузь тваринництва, що займається розведенням та використанням коней.

Особливістю кінних турів є те, що вони пролягають через заповідні території, гори, різноманітні історичні місця, а також дають змогу відвідати археологічні розкопки, кар'єри та багато інших цікавих локацій. Територія України багата красивими ландшафтами, загадковими місцями та історичними куточками, що привертають увагу туристів з усього світу.

Сьогодні існує безліч варіантів кінних походів, доступних для обрання: від кількогодинних прогулянок до багатоденних маршрутів, які включають супровід гіда, проживання, харчування та навчання.

Використання коней у туризмі існує протягом десятиліть. Туристи можуть обирати між:

- Верхи - це захоплюючі кінні прогулянки, які вимагають хорошої фізичної підготовки.
- На візках - ці прогулянки зазвичай короткі відстані і часто використовуються для весіль або урочистих подій.
- На санях в упряжці - цей вид є традиційно українським і актуальним взимку на засніжених місцевостях.

Кінні походи можна вважати видом спортивно-пригодницького туризму. Якщо маршрут триває більше одного дня, походи зазвичай тривають до 5-6

годин, а решту часу туристи проводять, розбиваючи табір, готуючи їжу та відпочиваючи в гармонії з природою. Повсякденна діяльність включає догляд за конем, взаємодію з ним та облаштування ночівлі.

Основними місцями розміщення туристів є сільські садиби, які використовують майно та ресурси підсобного або фермерського господарства, а також природно-рекреаційні особливості місцевості та культурно-історична спадщина регіону. Вони є важливим чинником розвитку кінного туризму та засобом залучення сільського населення до малого бізнесу.

Популярним також є кемпінг - це територія для відпочинку туристів, яка має місця для стоянки автомобілів, будинків на колесах і наметів. Зазвичай, на території кемпінгу є всі зручності, такі як туалети, душі та резервуари з питною водою. Туризм і кемпінг чудово поєднуються, дозволяючи учасникам походу долати відстань, щоб зупинитися в мальовничих місцях і провести там час з ночівлею.

Цей вид відпочинку приваблює туристів різними можливостями: це не лише незвичайна форма розваг, але і можливість відвідати різноманітні місця відпочинку - річки, озера, культурні пам'ятки. Крім того, він сприяє психологічній та фізичній реабілітації, спілкуванню з твариною та навичкам догляду за нею. Більшість туристичних програм спрямовані на початківців у верховій їзді, тому у таборі проводиться спеціальна підготовка, де туристи отримують базові знання та навички. Подорож проходить у спокійному темпі, тому навіть вершник з невеликою фізичною підготовкою зможе її витримати.

Важливою моментом є те, що кожен кінь має свій характер, звички та бажання. Їзда та спілкування з кіньми позитивно впливають на психологічний та фізичний стан людини. Це природний засіб боротьби зі стресом та замкнутістю, а також сприяє розвитку відчуття відповідальності. Крім того, це покращує роботу вестибулярного апарату, зміцнює м'язи та допомагає у лікуванні сутулості.

Безпека під час подорожі є дуже важливою. Існують кілька правил, які туристи повинні пам'ятати:

- дотримуватись інструкцій та рекомендацій гіда;
- не наближатися до коней без дозволу та давати смаколики без дозволу інструктора;
- поводитись з конем доброзичливо та спокійно, категорично заборонено бити, дратувати або лякати тварину;
- не дивитися коню в очі, якщо він нервує, та підходити до нього ззаду;
- уникати різких рухів, оскільки тварина може злякатися.

Дотримання всіх цих правил є важливим, щоб не завдати шкоди ні тваринам, ні людям. Перед кожним походом усі туристи проходять детальний інструктаж. Досвідчені інструктори навчають, як правильно поводитися з твариною, як сидіти і триматися в сідлі, як запрягати коня та як проявляти догляд за ним [30].

Кінні подорожі можуть тривати від години до кількох днів. Кінні маршрути, які тривають від однієї години до одного дня, відомі як кіннопольові виїзди. Маршрути, які тривають від чотирьох днів, називають походами. Одноденні походи або екскурсії з супроводом є популярними, після них туристи повертаються до стайні або бази.

Тривалі походи характеризуються спокійним і міркуваним стилем їзди, що дозволяє побачити багато цікавих та мальовничих місць. Туристи повинні самостійно доглядати як себе, так і коня. Рекреаційні та нічні зупинки не регламентовані - намети розкладаються на місці, де туристи знаходяться в момент настання ночі. Такі типи туризму вимагають від мандрівників як гарної теоретичної підготовки, так і практичних навичок [37].

Кінний туризм відкритий для всіх, навіть діти можуть брати участь у походах. Бажаючі повинні пройти попереднє навчання за спеціальною програмою, де надають необхідні навички їзди, розповідають про догляд за конем, навчаються сідлати та запрягати тварину. Це допоможе туристам почувати себе впевненіше та дозволить пройти більш складні та цікаві маршрути після спеціального навчання на іподромі.

В Україні багато кінних турів проходять у заповідних місцях, національних парках, у горах, вздовж морського узбережжя та річок, а також лісовими стежками, що дозволяє насолодитися красою природи, зупинитися для купання, збирання грибів або ягід та відвідати визначні пам'ятки.

Верхова їзда корисна для лікування багатьох захворювань: регулярні заняття кінним туризмом дозволяють знизити зайву вагу, активізувати кровообіг та обмін речовин, покращується м'язовий тонус, тренується вестибулярний апарат та формується правильна постава.

Крім того, контакт з конем має позитивний вплив на психічний стан людини: прогулянки допомагають зняти стрес і тривогу, а також підвищують самооцінку. Отже, опрацювавши значну кількість наукових джерел і літератури, ми визначили сутність основних термінів і понять дослідження.

1.2. Ступінь наукового опрацювання теми

В Україні кінний туризм став предметом дослідження для багатьох галузей науки, включаючи біологію, рекреалогію, туризмологію, географію, краєзнавство, педагогіку, фізіологію та інші. Протягом останніх років було проведено значну кількість досліджень щодо розвитку кінного туризму в Україні, що призвело до накопичення значної наукової інформації з цієї теми.

Для висвітлення важливості кінного туризму авторка пройшла через широкий обсяг джерел. У результаті аналізу було виявлено, що в українській науковій літературі відсутні комплексні дослідження, присвячені проблемам розвитку кінного туризму.

Серед обмеженої кількості наукових робіт з цієї теми особливо слід згадати статтю "Кінний туризм і його особливості організації", авторами якої є Н. А. Ковальчук та Г. О. Соколова. У цій статті досліджено особливості організації кінного туризму в Україні та світі. Автори вказують на стрімке зростання популярності кінного туризму по всьому світу, що призвело до будівництва спеціалізованих баз та центрів обслуговування кінних туристів, а також до створення національних та міжнародних кінно-туристичних маршрутів.

У своїй праці "Кінний туризм як перспективний напрямок соціально-економічного розвитку регіону" дослідники С. М. Колонтай та В. А. Чернявська розглядають роль, місце і значення кінного туризму у комплексному розвитку регіонів України. Вони вказують на зростаючу популярність і визнання цього виду активного туризму серед вітчизняних та іноземних туристів. Це сприяють різноманітні ресурси країни, такі як територія, клімат, природні та історико-культурні пам'ятки, а також місцеві традиції.

Географія кінного туризму в Україні дуже широка, а можливості для його розвитку величезні. Автори підкреслюють необхідність активного просування кінного туризму як виду екологічного туризму. Рекомендують використовувати форми державно-приватного партнерства, щоб створити засоби розміщення на

кінних туристичних маршрутах, які також можуть використовуватися для риболовлі, полювання, збору грибів і ягід тощо.

Важливо активно рекламувати і популяризувати цей вид туризму в засобах масової інформації, соціальних мережах та інших медійних платформах. Дослідники також висвітлюють проблеми розвитку вітчизняного кінного туризму, серед яких відсутність підтримки з боку держави, нестача розроблених кінних маршрутів та дефіцит кваліфікованих фахівців.

Метою статті "Прогрес у розвитку інфраструктури для кінного туризму в Україні", авторкою О. Стецюк, є аналіз поточних тенденцій у розвитку вітчизняного кінного туризму, зокрема інфраструктури кінно-спортивних закладів в Україні, та підкреслення важливості їхнього подальшого розширення.

У статті С. Галасюка "Сутність та особливості кінного туризму" узагальнено думки науковців щодо місця кінного туризму в системі класифікації туризму. Зазначено сутність й особливості організації кінних подорожей, походів і екскурсій, а також відзначено позитивний вплив кінного туризму на здоров'я людей та їхню готовність до активного способу життя.

Узагальненням є пропозиція розглядати кінний туризм як підвид спортивно-оздоровчого туризму та підтримка його подальшого становлення та розвитку.

У своїй роботі "Кінний туризм в Україні", опублікованій в журналі "Краєзнавство. Географія. Туризм.", С. Гавриленко у доступній формі розкриває суть кінного туризму та його організаційні особливості.

Дослідження українських вчениць Н. Габчак та О. Пригари "Особливості кінного туризму Карпатського регіону" встановлює місце та особливості розвитку кінного туризму як активного виду туризму. Аналізується організація кінного туризму на заповідних територіях Закарпаття, а також важливість сільських садиб для рекреації. Проводиться аналіз діяльності конезаводів і можливостей надання ними туристичних послуг.

Особливу увагу заслуговує дослідження К. Синьої "Суть і особливості кінного туризму на прикладі європейського регіону". Ця робота актуальна через зростання популярності активних форм відпочинку та туризму, спрямованих на покращення здоров'я. Вона наголошує на позитивному впливі верхової їзди на організм людини, а також на незабутні враження, які турист отримує від подорожей до унікальних місць країни.

Сьогоднішньою актуальною темою є іпотерапія, яка стрімко розвивається в Україні та допомагає українським воїнам у процесі реабілітації. К. Москалюк розкрила цю тему у своїй статті "Кожен день – це новий шанс", в якій освітлила історії військових та їхній досвід проходження реабілітації після поранень чи полону. Кожна з таких історій є унікальною і свідчить про те, що коні допомагають покращити фізичний та емоційний стан людини.

Зарубіжний досвід розвитку кінного туризму розкрито у публікації "Equitours - Horseback Vacations Worldwide", де розглядаються особливості розвитку кінного туризму в країнах Європи, а також унікальні риси кожної з цих країн.

У сукупності, наукові дослідження в зазначеній тематиці можна розподілити наступним чином:

- фундаментальні дослідження, що охоплюють теоретичний аналіз основних концепцій і понять, що стосуються кінного туризму, а також розробку нових методик для визначення ефективних форм організації кінного туризму. До цього типу досліджень також можуть входити теоретичні розвідки стосовно розвитку кінного туризму в контексті змін у технологіях, культурному та соціальному середовищі;
- прикладні дослідження, ці дослідження охоплюють аналіз технічних, економічних, соціальних і екологічних аспектів кінного туризму. До цього типу також входять програми організації кінних турів, підвищення якості обслуговування туристів, вивчення специфіки ринку послуг кінного туризму, розроблення стратегій маркетингу та бізнес-планів;

- міждисциплінарні дослідження передбачають взаємодію різних галузей знань для вирішення проблем, пов'язаних з функціонуванням кінного туризму. До цього типу досліджень можуть входити дослідження синергії кінного туризму з різними галузями, такими як економіка, екологія, соціологія, культура, географія та інші.

Міждисциплінарні дослідження дозволяють науковцям і практикам розглядати конний туризм як частину широкої соціально-економічної системи, вивчати його взаємодію з іншими сферами та виявляти потенціал співпраці між ними. Наприклад, аналіз взаємодії між конним туризмом і культурою може допомогти виявити можливості використання коней у культурному туризмі як засобу транспорту, а дослідження взаємодії між конним туризмом і екологією може визначити можливості збереження природних екосистем і розвитку екотуризму з використанням коней.

Після аналізу наукових джерел авторка відзначає відсутність загальної думки щодо ролі кінного туризму у системі класифікації туристичних подорожей. Проте, на основі об'єктивного аналізу вона сформулювала власну позицію щодо цього питання. Згідно з її дослідженням, конний туризм можна вважати підвидом екологічного та спортивно-оздоровчого туризму. Він об'єднує різні мотивації подорожей, включаючи навчання, екологічний туризм з елементами екстриму, здобуття спортивних навичок, покращення фізичних та духовних якостей та рекреаційний відпочинок.

1.3. Світовий досвід розвитку кінного туризму

Розвиток кінного туризму був стимульований відкриттям нових територій, науковими експедиціями, що проводилися завдяки використанню коней та іншими факторами. В сучасному контексті цей вид туризму з'явився лише у ХХ столітті. З кожним роком він набуває все більшої популярності, привертаючи увагу значної кількості подорожуючих. У 1950-х роках у Європі кінний туризм, або "туризм у сідлі", став отримувати визнання, і в деяких країнах поширювалася так звана "кінна лихоманка". У Франції цей вид подорожей зайняв друге місце після гірського лижного туризму, оскільки сприяли йому комфортні умови, підвищений рівень стресу та можливість відпочинку від фізичних навантажень. З того часу він перетворився з приємного хобі на сучасну форму туризму та активного відпочинку.

З 1975 року існує Міжнародна федерація кінного туризму, яка активно сприяє розвитку туристичної активності, пов'язаної з експлуатацією коней. Вона підтримує та сприяє створенню міжнародних кінних маршрутів для підвищення престижу та забезпечення доступу до кінного туризму. Кінна індустрія в країнах Європейського Союзу у 2020 році оцінюється на 100 мільярдів євро щорічного економічного доходу. В Європі є понад 6 мільйонів коней та близько 6 мільйонів гектарів постійних пасовищ для них. Щорічно кількість вершників зростає в середньому на 5%, і проводиться понад 20 тисяч організованих спортивних подій [9].

Кінний туризм надає можливість досліджувати Європу верхи на коні, що є найкращим способом відвідати різні регіони та країни, багаті на історію, культуру та природу [14].

Туризм верхи розповсюджений у багатьох країнах світу, таких як Іспанія, Франція, Італія, Ісландія, Польща, Грузія, Велика Британія, Греція, Єгипет, Швеція, США та багато інших. Також його можна знайти, хоч і в меншій мірі, в Болгарії, Австрії, Албанії, Фінляндії, Угорщині, Румунії та Франції (особливо на півдні країни) [18].

У цих країнах популярні кінні прогулянки до мальовничих замків, бо більшість з них розташовані саме в цих регіонах. Найвідоміші кінні екскурсії відбуваються до замків у долині річки Луари, де їх можна відвідати під час однієї екскурсії у спокійному темпі. Це місце просто переповнене замками, старими фортецями, давніми монастирями, і туристи можуть проїхатися на конях вуличками старих міст та поглибитися в історію цієї області. Крім того, існує безліч маршрутів через найкрасивіші куточки регіону Аквітанія - вздовж атлантичного узбережжя, лісів Ланд, гірських доріг та затишних сіл країни Басків [50].

Італія славиться вишуканою сільською місцевістю, давніми традиціями, багатою культурною спадщиною та вишуканою кухнею. Більшість організаторів кінного спорту пропонують катання на конях у поєднанні з найкращими італійськими стравами та вином. Багато турів пропонують перебування у дерев'яних будинках, де можна скуштувати свіжу пасту, сир і місцеві вина. Сьогодні це найкращий спосіб насолодитися Італією.

На півночі Італії, організуються екскурсії до старовинних палаців Венеції, до яких дорогу прокладено гірськими стежками. Багато кінних прогулянок організовано до вулканічних озер, включаючи озеро Больсена - найбільше вулканічне озеро в Європі. Крім того, кінний туризм є дуже популярним в Тосканії. Це можна пояснити тим, що Тоскана з давніх часів була центром верхової їзди в Італії. На її території розташовані кілька красивих замків і святилищ, таких як Сельва-дель-Ламона. Тому кінні подорожі в Італії успішно поєднують верхову їзду з пізнанням історії, культури та насолодою вишуканою кухнею.

У Німеччині стандартні програми подорожей верхи пропонуються по мальовничим сільським місцевостям з наметами, а також дуже популярні маршрути з відвідуванням унікальних історичних та культурних пам'яток.

Грузія, розташована на перехресті між Східною Європою та Азією, має регіон Тушеті, який відомий своєю гірською місцевістю та важкодоступністю. Цей район відокремлений із світу автомобільними дорогами лише в літні

місяці, тому місцеві мешканці використовують коней як основний засіб пересування. Коні є важливою частиною історії Тушеті та забезпечують зв'язок між різними етнічними групами. Місцеві жителі активно розвивають кінний туризм, пропагуючи його як засіб відкриття цього унікального регіону [55].

Протягом століть Польща служила мостом між Сходом і Заходом. Розташована в самому серці Європи, вона лишається відносно доступною та безпечною, з гостинними людьми, які раді приймати відвідувачів. За останнє десятиліття вона перетворилася на сучасну, динамічну та прогресивну державу, але при цьому зберегла свою традиційну культуру.

Польща вражає своїми чудовими пляжами, фантастичною сільською місцевістю та озерами, що ідеально підходять для різноманітних видів активного відпочинку. Верховна їзда в цих неторканих місцях - справжня насолода для любителів коней. Конярство в Польщі має дуже старовинну історію. Польські коні відомі на весь світ; тут розводять чистокровних англійських та арабських коней, а також тарпанів (диких нащадків корінних степових коней) та гуцульську породу, що поширена на Закарпатті [51].

Іспанія славиться своїми культурними багатствами, являючи собою один із центрів культури Європи. Тут розташовані чарівні міста й селища, а також привабливі сільські пейзажі та узбережжя, омите Атлантичним океаном. Один із найпрекрасніших способів відкрити цю різноманітну сільську місцевість - це верхи на коні. Іспанський андалузський кінь вважається найдавнішим верховим кінєм у світі. Іспанці пишаються історією цієї породи й сьогодні її можна знайти по всій країні. Іспанія переповнена чудовими старовинними спорудами, від римських акведуків та ісламських палаців до готичних соборів. Практично в кожному другому селі можна знайти середньовічні замки, тому туристи можуть відправитися верхи та зануритися в історію цих старовинних місць. Маршрути пролягають через гори та долини, які складають більшу частину сільської місцевості. Іспанці люблять верхати на андалузському коні й потім насолоджуватися келихом іспанського вина разом із смачними тапас.

Єгипет - країна з вражаючим різноманіттям природних ландшафтів і величезними скарбами давнини, що залишилися від античних часів. Цю чудову країну можна відкрити, подорожуючи верхи на коні. Життя в Єгипті обертається навколо величезної долини Нілу. На сході від долини простягається Аравійська пустеля, яка межує з високими горами. Західніше розташована Лівійська пустеля, яка простягається через вершину Північної Африки. На сході можна знайти Синайський півострів, домінує над яким гора Синай і Катерина - найвищі вершини Єгипту.

У Єгипті ви зустрінете безліч приголомшливих природних і штучних краєвидів, які варто відкрити. Єгипетський арабський кінь вважається одним з найпрестижніших коней у світі, і це не дивно. Ця порода має відмінний рекорд в стародавності. Усі арабські коні відрізняються особливими якостями: вони швидкі, палкі, виносливі, розумні та надзвичайно граціозні. Вони мають ідеальні пропорції тіла і навіть під час галопу зберігають свою пластичність. Давні єгиптяни вже з кам'яного віку знали багато про коней, що підтверджується численними наскельними малюнками. Крім того, на початку XIX століття правитель Єгипту Мохамед Алі-паша імпортував коней з Аравійського півострова. Сьогодні в Єгипті налічується близько 230 ферм, які займаються розведенням арабських коней. Чи то піщані рівнини, чи скелясті гори, або пишні оазиси - найкраще всі ці багатства спостерігати, подорожуючи верхи на коні.

Сполучені Штати Америки є великою країною з нерівномірно розподіленим населенням на просторі, що дає можливість насолоджуватися великою кількістю природних ландшафтів. Навіть у північно-східних штатах, де населення щільне, можна провести години, проїжджаючи величезні ліси, рівнини та сільські угіддя, і майже не зустріти людей, лише малі села та окремі будинки.

Деякі західні штати, такі як Вайомінг, мають вражаючі розміри, подібні до територій Франції або Німеччини, але з населенням менше 500 000 осіб, що переважно сконцентровані в кількох містах та містечках. Тут епоха ковбоїв є

дуже популярною, оскільки іспанські колоністи виявили, що більша частина земель на південному заході США не підходить для сільського господарства через недостатні опади, проте ідеально підходить для випасу худоби. Так з'явилися ранчо, а величезні пасовища в Техасі, Оклахомі та Вайомінгу були оголошені відкритими для випасу, де худобі дозволено пастися вільно.

Останні роки принесли багато змін у суспільному житті Америки, але ковбойський спосіб життя залишається важливою частиною культури. Відпочиваючи тут, туристи можуть потонути у житті на ранчо, відчути справжню сільську атмосферу та насолодитися верховою їздою.

Верхова їзда завжди була невід'ємною частиною традицій для Великобританії і водночас є дуже популярним видом спорту. Королева Єлизавета II, вже з дитинства, майстерно володіла верховою їздою та виявляла відмінність у сідлі. У свої молоді роки, її величність брала участь у різних урочистих церемоніях, виступаючи верхи на коні.

Захоплення верховою їздою у Єлизавети II відображається і в її родині: її єдина дочка, принцеса Анна, а також онуки, у тому числі Зара Філіпс, успадкували цю пристрасть. Остання навіть отримала освіту у галузі фізіотерапії кінного спорту в Університеті Ексетера і продовжила розвивати ці інтереси, йдучи по стопах своїх батьків.

До своєї смерті королева продовжувала відвідувати різноманітні кінні заходи, такі як перегони та чемпіонати з верхової їзди, підтримуючи традиції та сприяючи розвитку цього виду спорту.

Так, як і в інших країнах, кінні маршрути в Англії пролягають через національні парки, заповідники та мальовничі місцевості. Незважаючи на зростання населення на цьому невеликому острові, Англія все ще зберігає свою прекрасну сільську місцевість, що створює відмінні умови для кінного туризму. Більшість екскурсій пропонуються на південному заході країни, включаючи графства Корнуолл, Девон, Дорсет, Глостершир та Сомерсет. Чим далі на північ вирушають туристи, тим більше можна насолодитися безлюдною місцевістю, ідеальною для верхової їзди. Це одна з причин зростання популярності кінного

туризму саме в малонаселених районах Шотландії, Уельсу та Північної Ірландії, які збагачені історією та культурою.

Шотландія вражає своєю багатю історією, прекрасною сільською місцевістю, монастирями та химерними замками, які можна спостерігати, подорожуючи верхи. Кінні маршрути в Уельсі пролягають через гори та сільську місцевість країни, де можна насолодитися видами давніх церков, старовинних фортець та затишних сіл.

Ісландія славиться своїми кінними прогулянками, ставши ще однією країною, відомою у всьому світі. Велика увага припадає на ісландських коней, які протягом понад тисячу років залишаються племінною чистотою і визнані як одна з найчистокровніших порід у світі. Сьогодні місцеві мешканці і туристи задовольняють свою любов до верхової їзди, вирушаючи в кінних походах для розваг та відпочинку.

Ірландія - рай для любителів кінного туризму.

Рис. 1.2. Ірландія – кінний туризм

Джерело: систематизовано автором за [5].

Хоча Ірландія не має претензій на звання історичної батьківщини конного спорту, тут має місце розквіт цієї галузі. На території острова функціонує понад двадцять іподромів, а також багато приватних конюшень. Але найвидатніші спортсмени виростають на Ірландському національному конному заводі, розташованому у графстві Кілдер.

Його історія почалася в 1900 році, коли відставний офіцер Вільям Хол-Уокер розпочав розведення коней. Його зусилля були успішними, і конярство процвітало, що призвело до рішення в 1917 році подарувати завод королівському двору Великобританії.

Сьогодні кінний завод займає площу 400 гектарів землі. Тут вирощують світових чемпіонів, розводять чистокровних ірландських верхових кіней і навчають мистецтву конного спорту. Територія заводу завжди відкрита для туристів. Під час екскурсій можна спостерігати, як досвідчені наїзники тренують молодих жеребців. У сідельній майстерні для кожного кінного спортсмена виготовляють індивідуальне сідло. Також варто відвідати кузню, де виготовляють і кують підкови для коней.

Екскурсію можна продовжити в Музеї коней, який розташований у старих стайнях. Його експонати розповідають про минуле та сучасність конярської індустрії в Ірландії. Один з найвідоміших експонатів - скелет скакуна Аркл, багаторазового чемпіона світових скачок, включаючи Челтнемський золотий кубок.

Поїздку до Ірландії краще планувати так, щоб вона збігалася з проведенням перегонів або конних фестивалів, які відбуваються на старовинному іподромі "The Curragh". Зазвичай сезон скачок починається в травні з Guineas Spring Racing Festival. Ця подія завжди привертає різноманітну публіку: професіоналів, ентузіастів, любителів розваг і навіть модних уболівальників. Потім сезон продовжується видовищними змаганнями The Dubai Duty Free Irish Derby. У середині літа на іподромі проводяться класичні гонки The Darley Irish Oaks. І сезон завершується традиційним Irish Champions Weekend.

Іподром "The Curragh" розташований за 50 кілометрів від Дубліна. До нього можна дістатися на автомобілі, рухаючись по трасі E20 в напрямку Ньюбріджа, від якого починається територія іподрому.

Прогулянка на конях у Анталії. Прогулянка на конях у Анталії - це спокійний, але водночас активний та неймовірно цікавий тур, під час якого туристи знайомляться не лише з природною красою регіону, а ще й з вихованими ручними конями. Прогулянка на конях в Анталії - це незабутній шанс бачити мальовничу красу регіону власними очима. Ця пригода ідеально підходить для будь-якого туриста, незалежно від віку та досвіду верхової їзди. Недорогий тур на могутніх конях назавжди залишить у пам'яті найяскравіші спогади про подорож до Туреччини.

Прогулянка на конях в Анталії: чому так популярні конні сафарі. У кожному регіоні сучасної Туреччини є вигідні за вартістю тури, найпопулярнішими серед яких є сафарі на конях. Існує безліч способів відвідати ці місця: від екскурсій на джипах і квадроциклах до захоплюючих верхових поїздок.

Саме спілкування з розумними та величними конями надає кожному учаснику відчутний терапевтичний ефект. Це проявляється не лише у можливості насолоджуватися мальовничими краєвидами у гармонії з природою, але й у ефективній боротьбі зі стресом та безсонням. Іпотерапія (взаємодія з конями) приносить задоволення як дітям, так і дорослим. Під час навчання верховій їзді можна значно покращити свій фізичний стан та зовнішній вигляд. Після зустрічі з цими чарівними тваринами, рекомендується відвідати також яскравий тур до Гори Хімера Янарташ на джипах з Анталії.

Прогулянка на конях навколо Анталії зазвичай триває близько півтори години, що є ідеальним часом для початківців у верховій їзді. Цього періоду достатньо, щоб під кінець подорожі гості могли з гордістю розповісти про своє вміння впевнено сидіти в сідлі.

Маршрут кінної прогулянки в Анталії проходить через відомі місцевості, які вразять кожного своєю чарівною красою. Відгуки клієнтів про програму

туру "Прогулянка на конях в Анталії" можна знайти на різних інтернет-порталах, де вони поділяться своїми враженнями від фото та відео.

Досвідчений інструктор українською мовою на початку туру детально пояснює гостям основні правила верхової їзди та навчає, як правильно сідати в сідло та тримати поставу під час поїздки. Ці навички будуть корисні не лише під час відпочинку, а й у майбутньому. Абсолютна безпека під час туру гарантується, оскільки коні спеціально навчені співпрацювати з початківцями у верховій їзді, а кожен гість має особисте страхування від німецької страхової компанії.

Рис. 1.3. Анталія – кінні прогулянки

Джерело: систематизовано автором за [5].

Також кожному учаснику туру на початку видається спеціальний захисний набір - міцний шолом та наколінники за бажанням.

Варто зауважити, що прогулянку на конях в Анталії потрібно відвідувати з обережністю для людей із серйозними захворюваннями органів дихання та серцево-судинної системи, а також для вагітних жінок, якщо є медичні обмеження. Усіх інших туристів ці прекрасні тварини чекають з нетерпінням у

гості серед прекрасних турецьких лісів. Діти до 8 років також можуть брати участь у поїздці, можливо у сідлі з одним із батьків або самотійно - це варто запитати у нашого менеджера заздалегідь. Іншим гостям без обмежень надається можливість керувати власним конем та відчутти себе справжнім відкривачем таємниць турецьких долин.

Кінна Поїздка на Заході Сонця в Каппадокії. Під час перебування в Каппадокії можна отримати незабутні враження, вирушивши на фантастичний тур верхом на коні по мальовничих долинах регіону.

Рис. 1.3. Каппадокія – маршрути прогулянок на конях

Джерело: систематизовано автором за [5].

Каппадокія завжди може зачарувати своєю красою, особливо через роль коней у її історії протягом тисячоліть. Тому її і називають "країною красивих коней". У цих заходах можна поєднати пригоди, історію, культуру і природу, досліджуючи ідеальний пейзаж верхом на місцевих конях з Анатолії і Аравії, забезпечуючи вашу безпеку і розуміння з місцевим гідом.

Каппадокія внесена до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО і може похвалитися унікальними і захоплюючими краєвидами по всьому світу, такими, як долини "Чарівних димоходів", які можна відкрити для себе під час подорожі в Туреччині. Каппадокія пропонує різні маршрути прогулянок на конях: прогулянка по березі річки Кизилрмак, піднімання на гору Зіярет для насолоди чудовою панорамою і відвідання природного джерела, проїзд через села Зельва, Пасабагі і Чавушин, останнє місце повне печер, виритих у скелях, проїзд вздовж берега річки Кизилрмак і досягнення рибальського села Саріхідір, а потім відвідання Караван-сарай в Саріхане, збудованого в 13 столітті, подорож через красиві долини, відвідання древніх міст Учісар, Гереме і Чавушин.

Найпопулярніші кінні поїздки зазвичай тривають 2 і 4 години. Маршрути щоденних кінних турів в долини залежать від погодних умов і рівня досвіду катання. Більшість поїздок проходять в околицях Червоної і Рожевої долин, Долини Кохання, Білої долини, Долини Мечів і Медової долини.

Гонка на витривалість - це вид кінного спорту, що відрізняється від традиційних скачок на іподромах. Вона базується на контрольованій їзді на довгі дистанції, а не на швидкості досягнення фінішу. Основна мета - це демонстрація витривалості, співпраці між вершником і конем, а також їх здатності подолати різноманітні природні перешкоди на шляху.

У гонках на витривалість враховується не лише швидкість, але й здатність коня і вершника працювати разом як команда протягом тривалої поїздки. Маршрути можуть включати різноманітні природні умови, такі як ґрунтові дороги, водні перешкоди, різні типи терену, а погода може також варіюватися від сонячної до дощової або сніжної.

Гонки на витривалість можуть бути на різні дистанції, зазвичай від 40 км до 160 км, і завершуються ветеринарною перевіркою коней. Враховується не лише час проходження дистанції, але і стан здоров'я коня після завершення гонки. Тільки тоді, коли конь пройде всі ветеринарні перевірки та фінішує у відмінному стані здоров'я, його результат враховується.

Важливою складовою гонок на витривалість є також співпраця з ветеринарами, які регулярно перевіряють стан здоров'я коней під час гонки. Це забезпечує безпеку і добробут тварин під час змагань.

Історія їзди на витривалість тісно пов'язана з історією Туреччини, адже катання на конях на довгі дистанції було невід'ємною частиною життя турецьких народів протягом століть. В давнину турки були кінними кочівниками, що проживали в Середній Азії і Анатолії, і вони відкрили світ верхиом на коні.

Коні завжди займали центральне місце в культурі турків і вважалися не лише тваринами чи транспортними засобами, але й членами сім'ї. Це відображалося у їх мові та прислів'ях, де коні порівнювали з жінками та зброєю. Для турецьких чоловіків коні були такими ж невід'ємними компаньйонами, як жінки та зброя.

Гонки на витривалість - це спеціально створений вид спорту, де вершник і конь спільно подолають тривалі дистанції. Мета полягає в тому, щоб стати одним з конем, розуміючи його потреби та реагуючи на них. Таким чином, цей загін створений для того, щоб взаємодіяти в гармонії під час змагань на витривалість.

Конноспортивний комплекс Viaurbis – Ахал Теке (Ахалтекінський кінний центр) – Viaurbis був заснований у 1988 році в Каппадокії з метою розведення, догляду і навчання коней. Розташований вздовж річки Кизилірмак, цей комплекс на площі 17 000 м² почався як мрія його засновника, пана Ерчіхана Діларі, який вклав багато зусиль і жертв у її втілення.

Сьогодні Гасієнда стала популярним місцем, завдяки успішному керівництву та співпраці всіх, хто приймає участь у її формуванні. На території комплексу знаходяться ресторан площею 300 м², сад площею 3 000 м² та більше 30 стійл.

Ерчіхан Діларі, любитель коней і наїзник, що завоював велике визнання в Туреччині, втілював свою мрію в життя. Він прийняв виклик вирощувати коней, доглядати за ними та готувати до змагань, щоб прославити свою націю та

надати альтернативні форми розваг для громадськості. Для Ерчіхана коні були не просто тваринами, а сім'єю, друзями та партнерами. У співпраці зі своїм конем Анadolу він прокладав культурні маршрути по всій Туреччині, отримуючи підтримку своєї академічної команди.

Престижні маршрути в Каппадокії:

Тропа Евлія Челебі (2009) цей маршрут, призначений для верхової їзди, є першим у Туреччині, що отримав визнання від ЮНЕСКО як культурний маршрут у 2013 році. Він поєднує історію та природу з пригодами та духом свята. Уздовж цього маршруту можна відвідати селища, які Евлія відвідав і описав у XVII столітті. На 2019 рік, разом з Riders of the Lost Paths (особлива група верхової їзди), Ерчіхан планує маршрут, присвячений ювілейному 10-річчю маршруту Евлія, а також новий маршрут Lucian Way.

Шлях Святого Павла (2013) - це 500-кілометровий маршрут, який починається в Перзі (на схід від Анталії) і закінчується в Ялвачі (на північний схід від озера Егїрдір).

Фрігійський шлях (2014-2016) - Фрігійський шлях з'єднує міста Анкара, Стамбул, Ескішехір і Кютах'ю. Цей 506-кілометровий маршрут призначений для повертання сучасних мандрівників до долин, де фрігійці колись створили свою давню цивілізацію.

Велика анатолійська поїздка (2014), у 2014 році ця подорож розпочалася в Каппадокії й закінчилася в Ізніку, об'єднуючи багато з попередніх маршрутів. Протягом останніх десяти років Ерчіхан успішно тренував коней, які стали національними чемпіонами з перегонів на витривалість. Він підписав і реалізував безліч проектів, співпрацюючи з турецькими конями у різних університетах по всій Туреччині.

Ахалтекінський кінноспортивний комплекс (Ахалтекінський кінний центр) продовжує підтримувати різноманітні проекти соціальної відповідальності у своїй спільноті, такі як проект іпотерапії, що реалізується разом з Невшехірським університетом.

Ерчіхан любить ділитися своїми знаннями та досвідом з друзями і організує кінні експедиції по всьому світу в різних ландшафтах і умовах. У той же час його син, Бекір Діларі, продовжує розвивати Ахалтекінський кінноспортивний комплекс.

Разом із організацією "Вершники загублених шляхів" Ерчіхан організовує спеціальні кінні тури з учасниками з Франції, Америки (Орегон), Німеччини, Чилі, Ефіопії, Йорданії, Марокко, Монголії, Киргизстану і Туркменістану.

Кінні прогулянки у Польщі.

Рис. 1.4. - Кінні прогулянки у Польщі - Бескидські гірські дороги.

Джерело: систематизовано автором за [5].

Поляки мають справжнє захоплення кіньми. Для них ці тварини не лише чотириногі улюбленці, а й справжні партнери. Коні завжди користуються дуже уважним доглядом. У країні існують конюшні в різних районах, як у гірських місцевостях, так і поруч із великими містами. Кінні ферми утримують тварин

різних порід - від маленьких поні та гуцульських коней до чистокровних представників англійських та арабських порід.

Серед туристів дуже популярною є кінна їзда. Польща, як гірська країна, пропонує можливість отримати уроки верхової їзди від найкращих інструкторів, насолодитися катанням на конях у гірській місцевості та зануритися у пригоди у стилі вестерн. У Польщі дуже популярні сезонні родео та ковбойські рейди, які переважно відбуваються навесні, влітку та на початку осені. Третього листопада, у день святого Губерта, який вважається покровителем лісників та мисливців, польські наїзники часто організують заходи під назвою "погоня за лісом".

Нижче перелік місць та маршрутів, які найкраще підходять для людей, що бажають покататися на конях у Польщі.

Бескидські гірські дороги. Прихильники кінного спорту особливо цінують природну красу Бескидів, гірські маршрути та місцевих гуцулів - це особлива порода коней, що мешкає в цих горах. Однак у Бескидах також розташований національний парк, територія якого піддана ретельному контролю, тому вершники можуть вирушати на прогулянки лише в певні години. Найкращий час для гірських прогулянок на конях - літній сезон (травень-вересень). Зазвичай подорожні відправляються туди на період від двох до шести днів. У Бескидах існує безліч кінних маршрутів, загальна протяжність яких становить сто п'ятдесят кілометрів.

Маршрути для вершників в Судетах. У Судетах можна знайти численні гірські центри верхового туризму - аж тринадцять штук. Ці центри завжди пригощають подорожніх смачними місцевими стравами і пропонують затишне місце для спокійного сну. Для вершників організуються як одноденні, так і декількаденні подорожі на конях. Люди, які не можуть уявити своє життя без кінного спорту, завжди радять відвідати мальовничі Судети і насолодитися прекрасними гірськими видами під час верхових прогулянок.

Августовська пуца. Маршрут через Августовську пуцу охоплює два національні парки - Вігри та Бебжанський. Він починається від лісництва

Гженди та пролягає через поля та ліси, проходячи найкрасивішими місцями Августовської пущі та Вігрянського національного парку. Довжина цього маршруту становить двісті сорок шість кілометрів.

Кінний маршрут імені Даніеля Ходовецького. У далекому 1773 році талановитий художник Даніель Ходовецький, який був ректором Академії мистецтв у Берліні, вирушив у кінну подорож від Берліна аж до Гданська. Протягом цієї подорожі він зафіксував найкращі моменти, що траплялися на його шляху - від зустрічей з людьми до прекрасних природних пейзажів.

Пізніше всі ці наброски були зібрані і видані у вигляді його щоденника. Кожен, хто подорожує від Гданська до Кренгу, може відчутти те ж саме, що відчував художник. Маршрут простягається на двісті сімдесят чотири кілометри і поділений на дванадцять відрізків.

Східні Карпати. Східні Карпати славляться своїми гуцульськими конями, які чудово пристосовані до місцевого клімату та мають лагідний характер. Часто ці коні використовуються для гіпотерапії, методу лікування, що базується на спілкуванні та взаємодії з тваринами.

Гуралі славляться своїм надзвичайним розумом та пристрастю до гірських мандрівок. Легенда говорить, що під час прогулянок, коли їм доводиться переходити через гірські потоки по мости, вони стукають копитом по дощці, перевіряючи надійність конструкції.

Таким чином, у першому розділі дослідницької роботи було визначено основні терміни та поняття, пов'язані з кінним туризмом. Було розглянуто сутність кінного туризму через призму аналізу джерельної бази, що включає в себе як іноземні, так і вітчизняні дослідження. Вивчено світовий досвід розвитку цієї форми туризму.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз ресурсного потенціалу вітчизняного кінного туризму

Україна має значний потенціал для розвитку кінного туризму, який базується на ресурсах та інфраструктурі. Однак авторка зауважує, що дальші кроки в цьому напрямку можливі лише після перемоги над російськими агресорами.

За даними Державної служби статистики України, загальна кількість коней зменшується щорічно. Наприклад, у 2020 році було зафіксовано 224 тисячі голів, це втричі менше порівняно з 2001 роком, коли їх було 701 тисяча голів. Більшість коней утримуються у приватних господарствах.

Кожного року відкриваються нові приватні кінно-спортивні клуби та бази європейського рівня. Відпочинок у таких закладах стає невід'ємною частиною сучасного активного дозвілля. Такі комплекси часто входять до складу готельно-ресторанних комплексів і часто включаються у програми туристичних маршрутів.

У нашій країні є значний потенціал у сфері конярства, який включає 4 державних іподроми у Львові, Києві, Харкові та Одесі, а також 106 племінних репродукторів та 28 кінних заводів. Проте, вони стикаються з фінансовими труднощами і мають складнощі зі забезпеченням мінімальних потреб, хоча надають додаткові послуги, такі як навчання верховій їзді, організація кінних прогулянок, фотосесії з кіньми та обслуговування на святах.

За офіційними даними, в світі існує понад 250 порід коней, а в Україні розводять 18 порід. Найпопулярніші породи включають гуцульську, українську верхову, орловську рисисту, російську рисисту, чистокровну верхову та новоолександрівську ваговозну. Окрім основних порід, існують менш поширені, такі як арабська порода, розведення якої відбувається в

Тернопільській області. Також в Україні розводять німецькі породи коней, такі як вестфальська та тракененська.

За кількістю кінно-спортивних клубів лідерами є Київська область з 44 закладами, Харківська з 13 та Дніпропетровська з 11.

Умови війни з російськими загарбниками створюють серйозну загрозу для коней, які перебувають на території Луганщини. Деркульський кінний завод, один з найстаріших у країні, розташований у селі Новодеркул, а також Лимарівський у селі Новолимарівка, опинилися під обстрілами, що становить загрозу для племінних коней, яких там розводять.

Ці кінні заводи утримують 563 голови племінних коней, зокрема українську верхову, новоолександрівську ваговозну, англійську чистокровну, орловську рисисту та українську рисисту породи. Вдалося евакуювати понад 100 голів коней. Після обстрілу коні були в напруженому стані та стресі, відмовляючись йти до стійла протягом цілого тижня. Ці державні кінні заводи належать державному підприємству "Конярство України". Основною проблемою є те, що під час бойових дій працівники разом з місцевими жителями можуть евакуюватися, а коні залишаються та піддаються ризику загибелі.

Неподалік від Запоріжжя, у селі Трудове, розташований один із провідних конезаводів України. Тут завжди вирощували елітних коней різних порід, зокрема рисистої, орловської та української. Проте, для російського ворога без різниці, куди він направляє свої снаряди, тому і конюшні не залишаються поза увагою. Конезавод був заснований у 1945 році, після завершення Другої світової війни. Наразі тут проживає, тренується та розмножується близько 250 елітних рисаків.

Нещодавно ворог обстріляв завод ракетами С-300. Працівники вважають, що росіяни могли помилятися, сплутавши конюшню з казармою, або ж це був умисний удар по коням. Внаслідок удару сотні вікон розбилися, на стінах будівель з'явилися тріщини, в одному з приміщень спалахнула пожежа, але

швидко прибули рятувальники, які загасили її. Під час обстрілів тварини страждають від великого стресу, збиваються до купи і не знають, куди втекти.

З 14 філій державного підприємства "Конярство України" чотири досі знаходяться на окупованій території або перебувають у зонах артилерійського обстрілу.

Коні отримали контузії в результаті ракетного удару, коли снаряд вразив під саме вікно конюшні. Згідно з правилами безпеки, працювати з кіньми у темряві заборонено, але через відсутність освітлення доводиться це робити дуже часто. Тварини сприймають стресові ситуації набагато сильніше за людей і стають більш схильними до стресу. Крім того, поні, які були відокремлені від матерів у цьому році, важче піддаються навчанню через стрес, спричинений відокремленням. Коли лошата були разом з матерями, вони вже знали одне одного і відчували себе безпечніше.

UECF — це організація, що працює над допомогою та популяризацією кінного спорту та туризму в Україні. У країні більше 100 000 коней, багато з яких страждають від війни. Власники коней, школи з верхової їзди та коневодчі перебувають у скрутному становищі, не маючи достатніх ресурсів для догляду за тваринами. Організація допомагає підтримувати власників коней, конні клуби, школи верхової їзди та конюшні, забезпечуючи їм притулок для тварин, ветеринарну допомогу, необхідні продукти харчування, а також матеріальну та технічну підтримку.

Кінні туристичні маршрути можуть пролягати через заповідні території, гори, лісопарки, історичні місця, недалеко від водойм, місця археологічних розкопок та інше. Україна має безліч місць, які привертають увагу кінних туристів: Крим, Карпати, Волинь, Шацькі озера та інші. Багато цікавих історико-культурних об'єктів розташовані на Чернігівщині, Полтавщині, Придніпров'ї, Слобожанщині та в інших регіонах України.

На шляху часто зустрічаються природні перешкоди, тому це не лише захоплива, але й екстремальна подорож. Зараз кінний туризм набуває все

більшої популярності, оскільки туристи прагнуть бути ближче до природи, а не до комфорту.

Успішне проведення кінних турів залежить від багатьох чинників, включаючи організацію походу, готовність туриста і, звісно, стан коня. Важливо, щоб учасники мали розуміння про те, як доглядати за твариною, знати її анатомічну будову та правила поводження з нею, а також вміли вірно годувати та утримувати. Безпека також відіграє велику роль, і для цього потрібна відповідна нормативно-правова база. Наприклад, наїзник не повинен важити більше 90 кг.

Існують кінні походи, які дотримуються спортивних правил, їх заздалегідь реєструють у маршрутно-кваліфікаційній комісії під назвою "спортивні кінні походи". Такі походи можуть відрізнятися тривалістю, організацією маршрутів та способом перевезення речей. При виборі походу важливо обговорити з організаторами спосіб перенесення особистих речей.

Кінно-польові виїзди - це маршрути з мінімальною тривалістю від однієї години до одного дня, під час яких група повертається на стайню до кінця дня. Якщо маршрут триває більше чотирьох днів, то він вже розглядається як похід. Походи верхи на коні можуть бути організовані з або без супроводжуючого, який допомагає з перевезенням спорядження та продуктів.

Організація кінних походів включає кілька видів: походи, які виконуються з використанням упряжок, кінно-верхові походи з супроводом конюха і кінно-верхові походи.

Кінно-верховий маршрут передбачає, що необхідні на маршруті продукти харчування та громадське спорядження перевозяться у в'язках, які прикріплені до сідла вершника. Кількість коней на такому маршруті не повинна перевищувати кількість учасників походу.

Маршрути кінно-верхові з супроводом конюха передбачають транспортування продуктів харчування та спорядження на окремих в'язках або використання автотранспорту.

Маршрут кінно-запряжний - це похід, під час якого учасники подорожують безпосередньо у візі чи екіпажі, і не використовують верхових коней. Кінний туризм, перш за все, передбачає відкритість для всіх, незалежно від досвіду. Для того, щоб подорожувати верхи на коні, не обов'язково мати великий досвід верхової їзди або досвід у таких походах (рис. 2.1.).

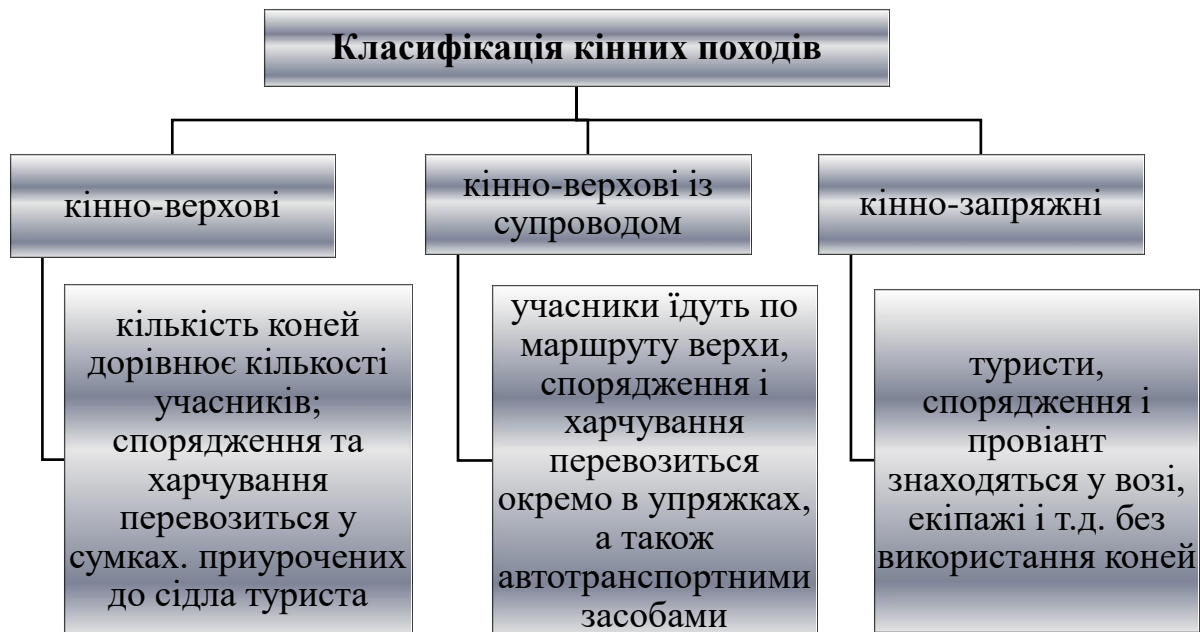

Рис. 2.1. Класифікація кінних походів []

Якщо всі речі перевозяться на конях, це може обмежити швидкість пересування, оскільки тварини не завжди здатні носити велику вагу на великі відстані. У той же час, якщо речі перевозяться машиною, швидкість може збільшитися, але машина не завжди може подолати усі типи маршрутів, що може обмежити доступ до недоторканих природних місць.

Щодо тривалості безперервного руху, турист повинен розраховувати на 7-8 годин з моменту початку походу і проходити відстань не більше 50 км при середній швидкості від 6,5 до 8,5 км/годину. Якщо вершник подолає 75 км або більше, коням потрібно дати відпочити не менше двох діб. В середньому, коні потребують 8-10 годин відпочинку на добу, а також потребують одного дня відпочинку через кожні 2-3 дні безперервного руху, особливо у спеку, коли необхідно забезпечувати їх напоєм.

Кінні маршрути поділяються за тривалістю, варіюючись від кількох годин до кількох днів. Наприклад, маршрути першої категорії - одноденні з поверненням на стайню, відомі як кінно-польові виїзди. Верхові кінні польові виїзди, які можуть включати поїздки в ліс або на поле, або ж просто кінні прогулянки, можуть тривати від однієї години до чотирьох днів. Маршрути тривалістю від чотирьох днів вважаються кінними походами. У таких походах може бути супровід досвідченого екскурсовода, а також можлива доставка речей окремо.

За засобом проходження маршрутів кінні тури поділяються на кінні походи (тривалістю від 6 днів з локальними перешкодами), кінні експедиції та кінні походи з категоріями перешкод. За напрямками кінні тури можуть бути однонапрямкові або двонапрямкові (радіальні). Двонапрямкові маршрути, що характерні для більшості європейських країн, часто передбачають відвідування історико-культурних пам'яток. У першому випадку кінні маршрути проходять територією національних природних парків або інших природних об'єктів.

На кінних маршрутах для туристів передбачено самостійне приготування їжі, догляд за конем, а також професійний догляд від конюхів, кухарів тощо. Щодо способу переміщення туристів, кінні тури можуть включати розміщення у наметах або на турбазі, в готелях або на базах відпочинку.

Кінні маршрути розділяються за ступенем складності на такі категорії:

1. I категорія складності - тривалістю не менше 6 днів і проходженням відстані не менше 150 км;
2. II категорія складності - тривалістю не менше 8 днів і проходженням відстані не менше 200 км;
3. III категорія складності - тривалістю не менше 10 днів і проходженням відстані не менше 300 км (табл. 2.2).

Залежно від категорії робіт, кінь може працювати протягом дня не більше ніж 8, 6 або 5 годин відповідно. Після кожних 6 днів роботи з кіньми надається відпочинок протягом цілого дня, а при важкій роботі - кожні 3 дні. Резервні коні можуть використовуватися на туристичній базі або в кінно-прокатному

пункті, але на багатоденних лінійних або кільцевих маршрутах вони повинні слідувати разом з групою.

На туристичних маршрутах використовуються коні місцевих порід, переважно мерини, і використання жеребців не допускається. Коні, задіяні у кінному туризмі, повинні бути здоровими, довірливими, спокійними і доброзичливими.

Таблиця 2.2

Параметри кінного маршруту в залежності від категорії складності

Маршрут	Категорія складності	Мінімальна кількість учасників	Максимальна відстань
Кінно-верховий	I	2	100
	II	4	160
	III	4	210
	IV	6	280
Кінно-верховий із супроводом (в'ючний кінь)	I	3	120
	II	4	190
	III	4	250
	IV	6	300
Кінно-верховий із супроводом (запряжний кінь)	I	5	150
	II	6	240
	III	6	310
	IV	6	420
Кінно-верховий із супроводом (автотранспортом)	I	2*	200
	II	4*	320
	III	4*	420
	IV	6*	560
Запряжний похід	I	4**	170
	II	6**	280
	III	6**	360

* - при супроводженні кінного-верхового маршруту автомобільним транспортом враховуються лише туристи, які їдуть верхи.

* - при запряжному поході всі туристи по черзі повинні брати участь в управлінні кіньми.

Категорія складності кінного походу визначається наявністю локальних перешкод (табл. 2.2). Інструктор групи виконує ряд важливих функцій: він є провідником, несе відповідальність за безпеку туристів та коней, інвентарю групи, а також за дотримання правил техніки безпеки.

Категорії складності кінного маршруту в залежності від локальних перешкод

Перешкоди	Категорія складності	Характеристика перешкоди
Ліс	I	У лісі багато стежок, якими можна пройти
	II	Велика кількість густих ділянок лісу
	III	Є нерівності схилу, ями, канави, крутизна схилу до 30°
Болота	II	Затоплені пойми річок протяжністю до 50 м та глибиною до 0,2 м.
	III	Заболочені ділянки глибиною від 0,2 до 0,4 м та довжиною до 100 м
Зсуви	I	Невеликі зсуви, крутизна схилу складає 10-15°
	III	Зсуви, крутизна схилу складає 15-20°
Перевали	I	Рух дорогами, стежки з крутизною зльоту не більше 20° і завдовжки не більше 200 м
	II	Рух дорогами, стежки з крутизною зльоту не більше 30° і завдовжки не більше 200 м
	III	Рух дорогами, стежки з крутизною зльоту не більше 30°, рух по серпантину.
Траверс	I	Лісистий, схил не більше 15°, довжина траверсу не більше 2 км
	II	Лісистий, зсувний схил не більше 15-20°, довжина траверсу не менше 2 км
	III	Трав'яний, схил не більше 20-30°, довжина траверсу не більше 2 км
Каньйон	II	Рух по піску, гальці, траві, камінню, довжина шляху не менше 200 м
	III	Рух по піску, гальці, траві, камінню, довжина шляху не менше 300 м
Песок	I	Окремі зони пісків
	II	Суцільні ділянки рівних пісків
	III	Суцільні ділянки рівних пісків з водопоями а стоянках та місцями для відпочинку
Снігові ділянки	I	Рух тропами з глибиною сніжного покриву не більше 20 см
	II	Рух тропами з глибиною сніжного покриву не більше 20-40 см
	III	Рух тропами з глибиною сніжного покриву до 30 см
Льодові ділянки	II	Плоскі, рівні ділянки льоду, вкриті снігом глибиною до 20 см
	III	Плоскі, рівні ділянки льоду протяжністю більше 200 м, вкриті кристалічним снігом глибиною до 10 см
Водні ділянки	I	Переправи через річки з невеликою швидкістю течії, глибиною до 0,5 м.
	II	Переправи через річки чи невеликі водні ділянки шириною до 10 м з середньою швидкістю течії, глибиною до 0,7 м.
	III	Переправи через річки чи невеликі водні ділянки шириною до 20 м з швидкістю течії до 2 м/с, глибиною до 0,8 м.

Крім того, він організовує культурно-масові заходи, надає інформацію про цікаві пам'ятки на маршруті і забезпечує виховну роботу з безпечного ставлення до природи та моральних норм.

Інструктор також відповідає за догляд за конями на маршруті, проводить їх щоденний огляд, здійснює розчищення копит і поправляє ковку. Він попереджає туристів про небезпечні ділянки на маршруті та коротко інформує про необхідність додаткових дій управління кіньми. Таким чином, на таких ділянках турист повинен бути особливо уважним та дотримуватися суворої дисципліни.

Керівник групи може зупиняти рух та змінювати маршрут у разі раптового погіршення погодних умов або виникнення стихійних явищ. Інструктор повинен мати спеціальний інвентар, включаючи інструменти для очищення копит та підковування, кувальні цвяхи, запасні підкови, водопійні відра, аркани, пута, ремонтний набір для зброї, ємності для перевезення зерна та групового спорядження, мішки або торби для згодовування зерна, мірку для відмірювання кількості корму і т. д. Крім того, інструктор повинен мати аптечку для туристів та спеціальну ветеринарну аптечку для тварин, що складається з 0,5 кг вати, 5 пачок широкого бинту, 2 флаконів настоянки йоду, 10 ампул ношпи, 2 флаконів септонексу, 2 флаконів кубатолу.

Оскільки значна частина кінних походів передбачає самообслуговування та перебування туристів у польових умовах, важливо дотримуватися ряду правил для збереження здоров'я:

а) Пройти обов'язковий і докладний інструктаж з техніки безпеки перед початком маршруту.

б) Необхідно мати при собі аптечку першої медичної допомоги та, у випадку несподіваної ситуації, негайно зв'язатися з базою.

в) Похід повинен бути зареєстрований в місцевому відділенні МНС.

Перш за все, на привалі або в стоянці необхідно дбати про коней: перевірити їх копита, послабити напругу або розсідлати, а якщо немає трави поблизу, дати їм сіна. Тільки після цього слід займатися пошуком дров,

розпалюванням вогнища, встановленням наметів та готуванням їжі для себе. Вночі обов'язково слід перевіряти стан коней.

Верхова їзда - чудовий вид відпочинку для туриста, але для того, щоб це було дійсно так, необхідно мати здорових, покладистих та витривалих коней, які відповідають вимогам кінного туризму. Коні у туристичних походах мають легко підкорятися бажанням наїзника, вміло працювати в різних кліматичних умовах та спокійно переміщуватися по пересіченій місцевості.

Чудовий клімат спільно з неймовірною красою природи, полями та лісами, річками та озерами — все це подарує незабутні відчуття свободи. За допомогою коней можна насолоджуватися карпатськими краєвидами, прогулюватися лісом, вечеряти біля вогнища та спробувати національні страви. Після спілкування з конем кожен відчуває позитивні емоції.

Таким чином, ми провели аналіз ресурсного потенціалу вітчизняного кінного туризму, що свідчить про значний потенціал України для його перспективного розвитку після перемоги. Вітчизняний туризм є важливим ресурсом для розвитку економіки та підвищення культурного рівня населення. Один із напрямків розвитку туризму — екотуризм, орієнтований на вивчення та дослідження природи та культурної спадщини рідного краю.

Потенційними об'єктами екотуризму є кінні ферми, стайні та заводи. У цьому відношенні Україна здатна задовольнити потреби навіть найвимогливіших туристів. У країні існує багато кінних ферм і стайень, де туристи можуть не лише провести час на природі та насолодитись красою коней, а й отримати професійні знання та навички щодо догляду за кіньми, зайнятися корисними спортивними вправами та їздою в стилі Вестерн та Англійський. Один із туристично привабливих об'єктів — Київська кінна ферма «Богдан», що знаходиться на території Київського Політехнічного інституту. Ця ферма надає можливість провести цікаві та насичені дні та ночі на природі, насолоджуючись спілкуванням з кіньми.

2.2. Основні етапи розвитку кінного туризму в Україні

Україна завжди відзначалася своїм довговічним історичним зв'язком з конями, які використовувалися для різноманітних цілей. На сучасному етапі розвиток конярства в Україні відбувається в кількох напрямках, включаючи племінне, робоче (кінні цирки, прокат, іпотерапію, кінно-спортивні школи, гужовий транспорт, туризм) та спортивне.

Активне проведення дозвілля, пов'язане з використанням коней верхи або в упряжі, набуває дедалі більшої популярності в Україні. Багато науковців розглядають кінний туризм як різновид спортивного, екологічного або екстремального туризму.

В цій роботі ми маємо за мету дослідити тенденції розвитку кінного туризму, зокрема інфраструктури кінно-спортивних закладів в Україні. Кінний туризм є ефективним способом розвитку верхової їзди, оскільки забезпечує доступність для широкого кола людей. Його цінності орієнтовані на природу, людські стосунки та інший спосіб використання коней.

Це також створює додаткові можливості заробітку для сільських територій, сприяє урізноманітненню підприємницької діяльності та відкриває перспективи. Кінний туризм потребує відповідної інфраструктури для подорожей, сприяє захисту довкілля, збереженню та підтримці природних зон відпочинку й заохочує відкриття історико-культурної спадщини.

Розвиток туристичної сфери в умовах глобалізації включає в себе різноманітні аспекти, що охоплюють різні суспільні сфери, такі як спорт, туризм, культура та довкілля. Кінний туризм виконує різноманітні важливі функції, серед яких можна виділити оздоровчо-рекреаційну, спортивну, виховну, культурну, екологічну, пізнавально-освітню та соціально-економічну.

Активні заняття кінним туризмом можуть включати різні формати, такі як мандрівки, під час яких туристи повертаються до основної бази щоденно, або рух за визначеним маршрутом з ночівлею в різних місцях, таких як табори або заклади гостинності. Крім того, можуть бути спеціально розроблені програми

для осіб з інвалідністю, які надають можливість відчувати радість та користь від кінного туризму.

Станом на 1 січня 2020 року в Україні налічувалося понад 212 тисяч голів коней. Щодо чисельності коней, задіяних у кінно-спортивних організаціях, її важко підрахувати, оскільки ці організації не виділяються окремо за Класифікацією видів економічної діяльності (далі – КВЕД). Діяльність іподромів та стаєнь класифікується за КВЕД під кодом 93.19 "Інша діяльність у сфері спорту", спільно з утриманням псарень і гаражів для гоночних автомобілів та іншими видами діяльності.

У період перед пандемією та війною в Україні динамічно розвивалась інфраструктура для кінного спорту та туризму. Багато українських кінних клубів активно працювали біля великих міст. Також спостерігався активний розвиток невеликих племінних ферм, спеціалізованих на виїзdkових конях. Щорічно в областях країни відкривалися нові сучасні приватні кінно-спортивні клуби та бази європейського рівня та масштабу, а також проводилися етапи Кубка світу з виїздки.

Невід'ємною складовою сучасного активного відпочинку є організація відпочинку в кінно-спортивних закладах, які часто діють як частина великих готельно-ресторанних комплексів. Українські туроператори включають відвідування кінно-спортивних закладів у спеціальні тури вихідного дня. За кількістю кінно-спортивних клубів лідерами в Україні є Київська область (44 одиниці), місто Київ, Харківська та Дніпропетровська області. Це можна пояснити обсягом ринку споживачів і популярністю цього нового виду відпочинку серед мешканців великих міст.

Зокрема, варто відзначити, що згідно з новим законом "Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор" на іподромах буде дозволено проводити букмекерську діяльність. Це може позитивно позначитися на відновленні іподромів як спортивно-розважальних споруд та збільшенні туристичних потоків після перемоги над російською агресією.

Узагальнюючи викладене, можна відзначити, що заняття кінним туризмом сприяє формуванню світогляду та дозволяє краще ознайомитися з місцевою природно-культурною спадщиною. Це доступний вид відпочинку, який сприяє загальному оздоровленню організму та підвищує витривалість і силу. Найбільш перспективними для розвитку кінного туризму є приміські зони з великою кількістю населення та курортно-рекреаційні території.

Кінний туризм в Україні є результатом тривалого історичного розвитку, пройшовши складний шлях зародження, становлення та розвитку. Кінь завжди відігравав важливу роль у житті людини як помічник у подорожах, військових операціях, транспортуванні вантажів тощо. Перші свідчення про приручення коней відомі з Месопотамії та Малої Азії в кінці III - початку II тисячоліття до н.е., але деякі експерти вказують на ще більш ранній період, до 6000 року до н.е. Спочатку коней тримали для харчування та полювання, а згодом вони стали важливими для транспортування вантажів та верхової їзди. Крім того, коні використовувалися як в'язниці у багатьох подорожах.

Тисячі років тому люди почали використовувати коней як найшвидший і надійний засіб транспорту. Перший кінний маршрут в СРСР був відкритий у 1971 році Алтайською краєвою радою з туризму і екскурсій "Катунь". З 1960-х років багато країн відчули "кінну лихоманку", оскільки корінні жителі мегаполісів стали стикається зі стресом і зниженням фізичних навантажень, що призводило до негативних наслідків, таких як нервові розлади.

У наш час популярність кінного туризму стрімко зростає по всьому світу. По всій планеті будуються кемпінги для розміщення туристів та відкриваються нові маршрути.

У XIX столітті в Україні відбувалося багато цікавих кінних походів. Наприклад, у 1889 році офіцер драгунського полку М. В. Асєєв, перебуваючи у відпустці, подорожував верхи з колишньої Полтавської губернії, міста Лубни, до Парижа, пройшовши 2633 кілометри за 33 дні. Ця подія привернула увагу всієї європейської громадськості.

З плином часу конярство розвинулося в галузь господарства, де почали з'являтися породи вантажних коней та породи, придатні для землеробства. Коней широко використовували у військових цілях, зокрема для перевезення вантажів у тилу та на фронті, транспортування озброєння та боєприпасів, для потреб кавалерії та розвідки, а також для перевезення важливих осіб і членів монарших сімей.

Під час Другої світової війни існували спеціальні кінні полки, які брали участь у парадах та заходах, а кінна поліція активно регулювала масові заходи.

Розвиток кінного туризму в Україні розпочався у другій половині ХХ століття, коли попит на туризм серед населення зростав, а кількість туристичних об'єктів, які можна було відвідати верхи на конях, збільшувалась.

У 60-х роках ХХ століття з'явилися перші туристичні кінно-спортивні клуби в Україні, де проводилися змагання з конкуру та кросу, а також організовувалися кінні походи та екскурсії. У 1970-х роках цей вид туризму став популярним серед молоді, яка прагнула активно відпочити на природі.

У 1980-х роках кінний туризм зазнав ускладнень через зменшення кількості коней та погіршення їх якості. Однак, починаючи з початку 1990-х років, відновився попит на кінний туризм, коли українці стали відкривати власні кінно-спортивні клуби та запрошувати туристів на кінні походи.

У 1994 році було зареєстровано найдовший туристичний кінний маршрут в Україні, протяжністю 970 кілометрів. Учасниками та організаторами цього маршруту були Микола Дударенко, Олег Сіперштейн та Лада Михайлова. Більшість коней були безпородними, лише деякі були племінними. Згідно з планом організаторів, маршрут передбачав відвідування могили Тараса Шевченка в Каневі та проходив зі Скадовська до Сеньківки на Чернігівщині. Група розпочала свою подорож 22 червня та завершила 10 липня, загалом подорож тривала 19 днів. Під час зворотнього шляху коней доставляли автотранспортом.

У 2000-х роках кінний туризм відкрив нову еру, з'явилися туроператори, які пропонують різноманітні кінні маршрути. Туризм почав розвиватися не

лише на природних територіях, а й в історичних місцях, де можна оглянути пам'ятки архітектури та культури. Також відбувся розвиток туристичної інфраструктури для кінного туризму: почали будуватися заклади розміщення для обслуговування вершників, збільшилася кількість кінних туристичних маршрутів.

Україна, зокрема територія Карпатського регіону, має всі передумови для розвитку кінного туризму: сприятливі кліматичні умови, поєднання рівнинного та гірського рельєфу, наявність історико-культурних пам'яток, а також помірні ціни на кінні маршрути.

Так, на Закарпатті існує багато підприємств та організацій, які надають послуги в сфері кінного туризму та пропонують цікаві програми на природоохоронних територіях Карпатського біосферного заповідника, національних парків "Синевир", "Ужанський", "Зачарований край", а також регіональних природних парків - "Притисянський" та "Синяк". Ці програми можуть включати як кінні прогулянки в традиційному сучасному сідлі, так і катання на санях взимку. Тривалість верхових прогулянок залежить від підготовки та бажання туриста. Багато турбаз мають досвідчених інструкторів, які навчають новачків та туристів з невеликим досвідом верхової їзди.

Ще однією популярною локацією для розвитку кінного туризму до російської окупації був Крим. Прогулянки на конях були популярними ще з часів зародження кримського курортництва, коли подорожувати верхи стало природним видом переміщення. Крим, з його горами і лісами, став прекрасним місцем для кінних прогулянок, де прокладено безліч зручних стежин і доріг. Проте розвиток кінного туризму в Криму почався тільки у останні десятиріччя до російської анексії.

У минулому в Криму було багато коней, і кінні прогулянки з провідниками по горах були надзвичайно популярними. У 1894 році при Кримському гірському клубі в Ялті навіть був створений спеціальний відділ, який займався організацією екскурсій для всіх бажаючих. Проте за часів Радянського Союзу кінний туризм у Криму практично зник. Навколо кожного

курортного міста або селища були невеликі кінні центри, але вони пропонували лише короткі прогулянки, тривалість яких не перевищувала двох годин.

До окупації Криму було понад двадцять кінних клубів, розташованих недалеко від гірських масивів Демерджи та Чатир-Даг, поруч з Ялтою та Феодосією, а також у районі мисів Казантип і Тарханкут.

Так, кінний туризм в Україні дійсно є продуктом тривалого історичного розвитку. Цей вид туризму пройшов складний та довгий шлях зародження, становлення і розвитку. Сучасною епохою кінний туризм набув більш значущого значення, ставши відмінним засобом для фізичного розвитку, рекреації та активного відпочинку для людей. Це один із способів насолоджуватися природою, відкривати нові місця та досліджувати культурну спадщину, яка оточує нас.

2.3. Організація кінного туризму на сучасному етапі

У кінному туризмі кінь виконує ключову роль у перевезенні туристів, а також у транспортуванні спорядження та продуктів, які закріплені до сідла у переметних сумках. Екіпірування туриста має важливе значення для комфортної подорожі кінними маршрутами. Хоча в основному використовується те саме спорядження, що і для піших походів, існують деякі особливості, які характерні саме для кінних туристів.

Однією з першочергових рекомендацій є наявність чобіт для кінного походу, навіть якщо маршрут невеликий, оскільки інакше можуть виникнути проблеми з натертостями. Чоботи із офіцерським кроєм або спеціально призначені для кінних прогулянок допоможуть уникнути дискомфорту. Також можна використовувати кірзові солдатські чоботи у випадку необхідності. Щодо іншого одягу, рекомендується вибирати штани спортивного крою з "широким кроком", щоб забезпечити зручність при посадці в сідло. До комплекту екіпірування також входять спортивний костюм, кросівки або кеди, шерстяні або бавовняні шкарпетки, головний убір, легкий светр, куртка (вітровка або штормовка) і плащ або накидка від дощу.

Кінний туризм – одна з форм активного відпочинку та спортивного туризму, яка використовує тварин (коней, поні, ослів, верблюдів, собак, оленів, слонів та інших) як засіб пересування. Ця видовищна діяльність включає в себе різноманітні дисципліни, зокрема кінно-польові виїзди (прогулянки верхом у полі), кінні маршрути (подорожі та походи), дистанційні змагання (TREC), а також змагання упряжкою (TREC в упряжках) та змагання пастухів.

Кінні маршрути можуть мати різну тривалість, починаючи від однієї години і закінчуючи декількома днями. Відправлення на кінний маршрут на один день, з поверненням на базу, відомі як кінно-польові виїзди, тоді як маршрути тривалістю від чотирьох днів вважаються походами.

Кінні походи можуть бути організовані як з супроводом, коли речі та харчування доставляються окремо від основної групи, так і без супроводу.

Похід, що відповідає спортивним правилам та заявлений у маршрутно-кваліфікаційній комісії, вважається спортивним.

Кінно-польові виїзди, також відомі як кінні прогулянки чи поїздки в ліс або поле, представляють собою кінні маршрути, які зазвичай включають верхову їзду та можуть тривати від однієї години до чотирьох днів. Одноденні походи звичайно організовуються з поверненням на стайню або кінну базу.

Кінні походи поділяються на кілька видів: кінно-верхові, кінно-верхові з супроводом та походи в упряжках.

Кінно-верховий похід передбачає перевезення спорядження та продуктів для учасників та коней у вьюках або спеціальних сумках, які прикріплені до сідла туриста. Кількість коней в цьому випадку зазвичай відповідає кількості учасників.

Кінно-верховий з супроводом передбачає, що учасники подорожують верхи, але спорядження та продукти перевозяться окремо за допомогою додаткових коней або автотранспорту.

Кінно-запряжні маршрути передбачають, що туристи, спорядження та провіант перевозяться у возі або екіпажі без використання верхових коней.

Також кінний туризм може включати походи на поні, верблюдах, ослів, оленях, яках, слонах та інших тваринах.

У ХХ столітті відносини між людьми та конями відчутно зазнали змін. Довготривале використання коней людством спричинило розвиток технічних засобів, модернізацію економіки та удосконалення технічних циклів у промисловості, а також вплинуло на розвиток соціально-економічних процесів у суспільстві.

Коні стали активними учасниками спортивних змагань нарівні з людьми. Кінні прогулянки залишаються найбільш значущими для великого кола людей на кожному історичному етапі, оскільки інтерес та потреба в конях практично залишаються незмінними.

Сучасно кінь отримав зовсім іншу цінність, ставши чудовим засобом фізичного розвитку, розваги та активного відпочинку для людини. Кінний

туризм завоював серця мільйонів людей по всьому світу. З початку 1960-х років в багатьох країнах розпочалася справжня "кінна лихоманка". Цьому феномену сприяли умови життя, зокрема міського населення, яке почало відчувати підвищені рівні стресу та зниження фізичної активності, що призводить до негативних наслідків, таких як гіподинамія. Тому поряд з широко рекламованими видами активного відпочинку, такими як біг, гімнастика, ходьба та інші фізичні вправи, люди знову звернули свою увагу на коней.

Одним із раціональних видів відпочинку, який дозволяє швидко відновити втрачені сили, зміцнити здоров'я, пізнати нове (історичні, природні та інші об'єкти туристичного показу) і розвинути спортивні якості (силу волі, азарт, витривалість, терпіння тощо), є кінний туризм.

Кінний туризм – це польова верхова їзда за заздалегідь спланованим маршрутом, з подоланням природних і штучних перешкод, таких як канави, круті підйоми і спуски, повалені дерева і т. д., у будь-який період року та час доби.

Цей вид активного відпочинку полягає у проходженні туристичного маршруту на конях верхи або в упряжці за межами стайні з подоланням різних локальних і протяжних перешкод.

Кінний туризм стає все більш популярним і завойовує все більше прихильників по всьому світу. Це набагато цікавіше та захоплююче, ніж подорожувати у закритому транспорті або лежати на березі моря. Крім того, кінна подорож має позитивний вплив на здоров'я людини, сприяє прогулянці на свіжому повітрі та є доступною для людей будь-якого віку. Це можливість відвернутися від сум'яття великих міст і повністю насолоджуватися природою.

Інфраструктура для обслуговування вершників активно розбудовується, а кінно-туристичні маршрути стають все популярнішими. Кінний туризм витісняє багато традиційних видів подорожей. За даними Національної асоціації кінного туризму Франції, вже у 1973 році цей вид туристичних подорожей посідав друге місце після лижних прогулянок.

З огляду на великий інтерес до кінного туризму з боку різних верств населення багатьох країн світу, Міжнародна федерація кінного спорту в останні роки приділяє йому серйозну увагу. Була створена спеціальна комісія під керівництвом італійського професора Вітторі де Санктіса, яка розробляє правила проведення міжнародних кінно-туристичних подорожей, походів і пробігів.

Розвиток та вдосконалення індустрії кінного туризму мають не лише позитивний вплив на задоволення потреб людей, але й сприяють розвитку різних галузей матеріального виробництва, які виробляють необхідні товари та послуги для обслуговування, ремонту та модернізації інфраструктури кінного туризму.

Наприклад, розвиток кінного туризму сприяє розвитку конярства, що в свою чергу сприяє створенню нових робочих місць, розвитку медицини, будівництва (об'єктів і установ кінної індустрії), розвитку туризму та розважальної індустрії. Це призводить до збільшення доходів та підвищення рівня життя місцевого населення, зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та товари місцевого виробництва, охорони та відновлення місцевих пам'яток культури, підвищення привабливості регіону та пожвавлення культурного життя місцевого населення.

Туризм верхи на конях відкриває можливість долати важкодоступні гірські вершини, ущелини, глухі райони тайги та джунглів, щоб насолодитися їхньою прекрасною природою. Звісно, маленьких дітей зазвичай не садять в сідло, але підлітки можуть активно брати участь у верхових подорожах разом з дорослими. Для початківців організуються спеціальні групи, де їм надається навчання під керівництвом досвідченого інструктора. Такі групи зазвичай подорожують менш тривалий час, часто це одноденні подорожі.

Складніші та триваліші маршрути вимагають відчутних навиків, досвіду та уміння триматися в сідлі. Для цих маршрутів зазвичай потрібно мати певний досвід верхової їзди. Більшість маршрутів призначені для людей, які не мають досвіду верхової їзди. На туристичних базах перед подорожжю досвідчені

інструктори проводять необхідну початкову підготовку відповідно до спеціально розроблених програм. Пройшовши це навчання, турист набуває навичок догляду за кіннями, навчається запрягати і сідлати їх, а також управляти ними під час походів.

Для більш досвідчених туристів-вершників розробляються складніші та триваліші маршрути, які часто розраховані на декілька днів.

Кінні маршрути пролягають через гірські стежки, степи, береги озер та ріки. Під час кінних подорожей туристи самі повинні дбати про своїх коней. Зазвичай туристи готують їжу самі та переночовують у наметах, обираючи зручні місця для ночівлі. У деяких випадках може передбачатися розміщення на спеціальних туристичних базах. Для участі у віддалених та тривалих маршрутах допускаються лише добре підготовлені туристи.

Узагальнюючи різноманіття видів кінного туризму, можна класифікувати їх за кількома ознаками:

1. За тривалістю маршруту: кінні походи можуть бути від 1 до 8 годин на вихідних. Виїзди верхи на конях тривалістю від однієї години до одного дня називаються кінно-польовими виїздами. Це передбачає повернення групи на стайню. Одноденні походи проводяться в полях або районі бази. Також існують навчально-тренувальні виїзди на 1-5 днів та поїздки історичними та етнографічними місцевостями тривалістю від однієї до декількох днів.
2. За формою організації маршрутів: виділяються кінно-верхові походи, кінно-верхові з супроводом та походи в упряжках.
3. За способом проходження маршрутів: розрізняють некатегорійні кінні походи на 6 і більше днів з локальними перешкодами, кінні експедиції та кінні походи категорійні. Також існують кінні тури в одному напрямі та радіальні маршрути.
4. За рівнем сервісу: на кінних маршрутах може передбачатися як самообслуговування (приготування їжі та догляд за конем), так і робота конюхів та кухарів.

5. За способом розміщення туристів: у наметовому таборі або на турбазі (базі відпочинку, готелі).
6. За наявністю транспорту: з транспортним супроводом або без нього.
7. За категоріями складності з нормативними тривалістю та протяжністю:
I категорія складності - не менше 6 днів, протяжністю понад 150 км;
II категорія складності - не менше 8 днів, протяжністю понад 200 км;
III категорія складності - не менше 10 днів, протяжністю понад 300 км.

Кінний туризм дійсно має багато переваг та особливостей, які роблять його привабливим для багатьох людей. Він поєднує різноманітні інтереси, такі як спорт, оздоровлення, пізнання та естетичне задоволення. Похід на коні дарує відчуття свободи та можливість дозувати фізичне навантаження. Крім того, він дозволяє поєднувати подорож з різноманітними розвагами, такими як риболовля або купання.

Однак, важливо враховувати, що вибір правильного коня є ключовим аспектом безпеки та комфорту під час кінного туризму. Перед початком подорожі важливо отримати ваучер, який підтверджує надання коня як послуги. Також необхідно мати на увазі, що характер кожного коня може відрізнятися, і вибір потребує уважності та обережності.

Кінь виступає як основний засіб транспортування спорядження та продуктів, що додає особливості і відмінності кінного туризму від інших видів подорожей.

Однією з ключових особливостей верхової їзди є терапевтичний ефект для людей. Давно відомо, що контакт з кіньми позитивно впливає на організм людини. Ці тварини володіють особливою енергією, яка має цілющі властивості. Часто хворих дітей спеціально приїздять, щоб покататися на граціозних тваринах, що сприяє їх одужанню.

Заняття верховою їздою надають навантаження на всі внутрішні органи та м'язи вершника, сприяють розвитку рівноваги та поліпшують координацію рухів. Під час роботи на коні активізується робота всіх груп м'язів вершника на рефлекторному рівні, коли він змушений підтримувати рівновагу на коні. Це

спонукає м'язи працювати активно. Крім того, кінні прогулянки сприяють поліпшенню нервово-психічного стану, знижують ризик серцевого нападу та гіпертонії.

Терапевтична їзда на коні може відвернути ряд захворювань. Завдяки іппотерапії поліпшується постава та міцність м'язів спини, а також коригується викривлення хребта.

Іпотерапія - методика подолання різних недуг людини, в тому числі й дитячого аутизму, заснована на взаємодії людини з конем, адаптована до можливостей людини до навчання верховій їзді і догляду за конем. Таким чином, лікувальна верхова їзда - це лікування без болю, страху та насилля, без важкопереносимих процедур і препаратів. Цей метод майже не обмежено протипоказаннями. Зате широкий та різноманітний спектр захворювань і травм, у відношувальному періоді яких рекомендується іппотерапія. Іппотерапія поєднує в собі соціально-психологічний і лікувально-реабілітаційний вплив.

Кінна терапія як метод реабілітації сьогодні широко застосовується в усьому світі. Наприклад, в США налічується понад 1000 центрів лікувальної верхової їзди. В Європі цей метод існує вже понад 20 років. У Великобританії функціонує майже 700 центрів іппотерапії, де здоров'я відновлюється більше ніж 26 тисяч людей. Франція також приділяє значну увагу цій формі реабілітації, зокрема, в Паризькому університеті спорту та здоров'я відкрито факультет іппотерапії.

У часи СРСР лікування верховою їздою почалося в Грузії, де в Тбілісі в Грузинській медичній академії була відкрита кафедра ЛФК (лікувальної фізичної культури) та райттерапії, який ґрунтується на заняттях верховою їздою. Також у Гамбурзі в 1982 році відбувся спеціальний конгрес, присвячений питанням іппотерапії.

Отже, враховуючи вищезазначене, авторка прийшла до висновку, що верхова їзда сьогодні цікавить багатьох людей і відіграє важливу роль у їхньому житті. З огляду на специфічні особливості, кінний туризм ще не

отримав широкого поширення у світі. Пропозиції кінних турів, які пропонуються різними туристичними компаніями, ще не організовані масово.

Зважаючи на це, туристичним компаніям варто звернути більше уваги на розвиток кінного туризму, оскільки інтерес до верхової їзди зростає з кожним роком, а це пояснюється екологічністю та корисністю для здоров'я. Верховна їзда - це чудовий вид відпочинку для людини. Проте, для успішної реалізації цього виду туризму необхідно мати слухняних, здорових та витривалих коней, які відповідають потребам кінного туризму. Коні повинні легко підкорятися бажанням вершника, витримувати різні кліматичні умови та спокійно переміщатися по різних місцевостях. На сьогодні в світі існує майже 250 порід коней, а в Україні розводять понад 50 порід.

Так, напівкочовий спосіб життя населення Середньої Азії в минулому, постійні військові походи та специфічні умови клімату пустель і напівпустель сприяли вирощуванню тут дуже цінних верхових порід коней, таких як ахалтекінська, іомудська, карабаїрська. Ці породи коней відмінно переносять пекуче сонце і виявляються дуже витривалими під час тривалих походів.

У горах Кавказу були розведені породи, які добре пристосувалися до гірських умов, такі як карабахська, кабардинська, мегрельська, тушинська та інші. Ці коні майстерно подолають гірські перешкоди та рухаються по вузьких гірських стежках. У північних регіонах країни виникли породи північного лісового типу, такі як жмудська, вятська, печорська, мезенська, якутська, наримська та інші. Ці коні добре переносять морози та вологість.

Континентальні кліматичні умови степових регіонів, з їх спекотними літніми періодами та морозними зимами, призвели до формування цілого ряду степових порід коней, таких як донська, башкирська, киргизька, казахська, забайкальська. Вони відзначаються витривалістю та не примхливістю до умов утримання та годівлі.

У науці ще не існує єдиної класифікації кінських порід. Існуючі класифікації об'єднують породи в залежності від їх походження, поширення, морфологічних та інших властивостей. Науковці та фахівці кінного

господарства надають найбільшу увагу класифікації, в якій всі кінські породи поділяються на верхових, верхово-тягових, легковозних і важковозних.

Кінний туризм є одним із видів спортивного туризму, що передбачає проходження маршрутів з перешкодами, спеціально адаптованих для цього виду діяльності. Перешкодами можуть бути перевали, річки, ліси та інші природні перешкоди. Основною особливістю кінних подорожей є можливість перевозити необхідне спорядження та продукти у спеціальних сумках, які кріпляються до сідла.

Більшість маршрутів кінного туризму розраховано на людей, які не мають спеціальної підготовки з верхової їзди. Попередню підготовку, зазвичай, проводить досвідчений інструктор за заздальгідь розробленими програмами. Після освоєння курсу туристи набувають базових навичок керування конем: вони вчаться сідлати та запрягати коней, керувати ними під час їзди. Для досвідчених мандрівників розроблено складніші маршрути.

Організація кінного туризму включає в себе багато аспектів, які мають бути враховані для забезпечення якісного та безпечного відпочинку туристів. По-перше, для успішної організації кінного туризму необхідно мати професійний та надійний персонал з досвідом роботи з кінсьми, який знає, як діяти у небезпечних ситуаціях. Крім того, важливо мати високоякісне обладнання для коней, щоб забезпечити їм комфорт та безпеку під час подорожі.

По-друге, необхідно мати добре обладнану базу для кінного туризму, яка включає стайні для коней та підготовлені маршрути для кінних прогулянок. Також важливо мати інформаційний ресурс, на якому можна ознайомитися з умовами та послугами, що надаються туристам.

По-третє, для ефективного маркетингу організації, яка надає послуги кінного туризму, можна використовувати соціальні мережі та Інтернет-рекламу. Також можна співпрацювати з іншими туристичними агентствами та пропонувати спільні пакети послуг.

У цілому, успішна організація кінного туризму включає в себе багато аспектів, які повинні бути враховані. З правильною організацією та дотриманням стандартів безпеки, кінний туризм може стати популярним і прибутковим видом діяльності.

У процесі проходження маршруту мандрівники часто проживають у польових умовах з повним самообслуговуванням. Якщо турист забажає, він може брати участь у догляді за тваринами, але тільки під керівництвом інструктора та після вивчення правил безпеки поводження з кіньми.

Коней годують на базах грубими кормами, такими як солома, сіно, концентровані корми, макуха, овес, висівки та комбікорми. Якісний комбікорм може замінити добову норму вівса або сіна для коня. Зерновий корм дається чіткими порціями вранці, вдень і ввечері. Норми годівлі в кемпінгу встановлюються індивідуально для кожного коня залежно від віку, живої маси, породи, статі та виконуваної роботи. Чим більший конь і чим більше він працює, відповідно поживнішим має бути раціон, також будь-які зміни в раціоні тварини мають бути поступовими, особливо якщо змінюється один корм іншим.

Організація кінного туризму на сучасному етапі включає в себе інноваційні підходи та технології. Основні аспекти, які важливо враховувати при організації кінного туризму:

- 1) Розробка туристичної програми. Програма повинна включати не лише кінні прогулянки, а й інші розваги та активності, що зацікавлять туристів.
- 2) Безпека. Надзвичайно важливий аспект. Перед початком подорожі слід провести детальний безпечний тест, який враховує всі можливі ризики.
- 3) Відбір кіней і працівників. Вирішальну роль відіграє якість кіней та кваліфікація персоналу.
- 4) Побудова годівниць. Забезпечення коней якісним харчуванням та адекватними умовами утримання.
- 5) Розвиток інтернет-маркетингу. Використання соціальних мереж та інтернету для просування послуг кінного туризму.

- 6) Надання послуг з відпочинку та розміщення. Організація додаткових послуг для туристів, які не планують брати участь у кінних прогулянках.
- 7) Розвиток екоподорожей. Зменшення впливу на довкілля та розвиток екологічно чистих практик.
- 8) Розвиток кіннокультурної програми. Включення у програму відвідування кінних шкіл та участь у змаганнях.
- 9) Організація міжнародних турів. Залучення іноземних туристів та розширення міжнародного сприйняття кінного туризму.
- 10) Управління відходами. Збір та переробка відходів для зменшення негативного впливу на довкілля.

Ці аспекти спільно формують якісну та безпечну організацію кінного туризму, що привертає багато туристів та сприяє розвитку туристичної галузі.

Під час кінної екскурсії гід виконує роль не лише екскурсовода, але й наставника для туристів у всіх аспектах, пов'язаних з подорожжю. Він несе юридичну відповідальність за безпеку мандрівників, доглядає за конями, груповим інвентарем і дотриманням правил збереження, серед іншого. Гід надає мобільну інформацію про визначні місця маршруту, виховує туристів у важливих туристичних звичаях, таких як дисципліна та висока інформованість про маршрут, особливо в питаннях, що стосуються природоохорони, забезпечує безпечність та етичний стандарт у туризмі. Гід також відповідає за догляд за конями під час маршруту, включаючи щоденні перевірки, чищення копит і виправлення підков.

При потребі інструктор може забезпечити екстрену ветеринарну допомогу під час маршруту. Однак важливо пам'ятати про обов'язки туристів, оскільки більшість маршрутів передбачають їхнє самообслуговування та розміщення під час подорожі. Туристи на маршруті самостійно організують табори, встановлюють намети, готують їжу на вогнищі та прибирають місця для відпочинку та ночівлі.

Під час підготовки до кінних походів туристи отримують навички загальної туристичної підготовки. Серед практичних навичок, які необхідно

засвоїти під час подорожі, є вміння правильно скласти та носити рюкзаки, встановлювати намети, розпалювати вогнище, готувати їжу на природі, користуватися компасом і туристичною картою. Крім того, туристи повинні знати правила безпечної подорожі та правила охорони навколишнього середовища.

Перед виходом у похід необхідно забезпечити кіней новим кованням і ретельно перевірити упряж та обладнання. Особливу увагу слід звернути на стан вудил, поводів і джгутів. Важливо вивчити правильний спосіб кріплення сакв та в'юків до сідла. Планові зупинки мають бути заплановані в місцях, що цікаві для туристів, але не рідше, ніж кожні 1-3 години їзди. Під час зупинки туристи можуть випустити коней на пастися. Сідла слід знімати лише на тривалих зупинках. Група туристів повинна дотримуватися однакового темпу руху, проте враховувати можливості середнього коня. Перед підйомом на гірські перевали слід робити зупинку, щоб дати коню відпочити. Майданчик для відпочинку повинен бути рівним. На високих перевалах понад 2-3 тисячі метрів над рівнем моря, коні можуть зупинитися самотійно, і варто дати їм хвилину відпочинку перед продовженням маршруту. Важливо не турбувати коней негайним продовженням маршруту, оскільки це може призвести до їх падіння або втоми.

Якщо кінь стає непередбачуваним для вершника, спробуйте залишитися в сідлі та зупинити його. Інструктор має надати швидку допомогу туристові і забезпечити безпеку його коня. Проте, не всі туристи повинні поспішати на допомогу, оскільки це може лише спричинити паніку. Важливо залишатися спокійним на своїх місцях. Під час переходів у денний час не слід відходити від маршруту без дозволу керівника походу, особливо під час перетину лісистих або болотистих місцевостей, якщо це не є нагальною потребою.

Кінні тури представляють собою комплекс послуг, який включає навчання верховій їзді, відпочинок на відкритому повітрі, кінні прогулянки різної складності, обладнання коней, проживання, харчування та інші послуги. У кожному турі є інструктор, який відповідає за всі аспекти, однак бажано, щоб

учасники мали базові навички верхової їзди. Турист може навчитися їздити верхи прямо на місці, але перші дні можуть бути важкими для нього. Важливо також переконатися, що умови верхової їзди відповідають навичкам туриста, і визначити рівень групи під час подорожі. Темп руху зазвичай встановлюється відповідно до найменш підготовленого учасника, тому важливо, щоб учасники мали приблизно однаковий рівень підготовки.

У Львові і його околицях є декілька місць, де будь-хто може насолодитися прогулянкою верхи і спробувати свої сили у індивідуальних або групових заняттях верхової їзди. Один з таких місць - кінний клуб "Вікторія", розташований на Львівському іподромі. Тут туристам пропонують кінні прогулянки та уроки верхової їзди. Клуб також надає подарункові сертифікати та абонементи на заняття, що можуть стати чудовим подарунком для близької людини. Послугами клубу також є фотосесії на конях та оренда коней на весілля, корпоративні заходи та інше.

Ще одним варіантом є Школа верхової їзди Марії Бродської, розташована в центральній частині міста. У школі приймають всіх бажаючих у будь-яку пору року. Тут працюють професійні тренери, які допомагають в освоєнні верхової їзди. Також школа пропонує фотосесії та підготовку спортсменів до змагань за програмою FEI.

У Старому Селі знаходиться кінний клуб "Бухта Вікінгів", який пропонує заняття з верхової їзди та прогулянки верхи під наглядом досвідчених інструкторів. Також на території клубу доступна іппотерапія.

Кінний клуб "Hemingway" у селі Підгірці пропонує різноманітні послуги, включаючи кінні прогулянки, фотосесії, екскурсії на конях та відвідини ферми з різними тваринами, такими як віслюки, кози, овці, коні та корови.

Закарпаття відоме своєю популярністю серед любителів кінного туризму. Тут у зимовий період пропонують катання на санях, а весною, літом і восени - цікаві маршрути гірськими стежками. Прогулянки відбуваються в залежності від рівня підготовки та бажань туристів. Один із варіантів для відвідування - Кінно-спортивний клуб "Квітка полонини", який виділяється своєю великою

територією - 10 гектарів. Тут організована природна зона з унікальними деревами, штучними озерами та гірською річкою, а також функціонує кінний завод. Влітку туристи люблять кататися верхи, а взимку - на санях.

Аналіз результатів дозволив об'єктивно оцінити розвиток цього виду туризму та розробити ефективні заходи щодо упередження та вирішення можливих проблем. Розгляд сильних сторін надав можливість визначити потенційні можливості та розробити ефективну стратегію для їхнього подальшого розвитку.

Таблиця 2.1.

SWOT- аналіз розвитку кінного туризму

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • екологічно чисті ландшафти; • багата флора та фауна; • наявність річок, гір, озер, лісів; • історико-культурна спадщина; • невисокі ціни на проживання та харчування; • гостинність місцевих жителів; • наявність рятувальних служб; • етнос та культура регіонів; • зростання кількості сільських садиб; 	<ul style="list-style-type: none"> • не привабливий імідж України, що погіршився у зв'язку з російською агресією; • нерівномірність розташування закладів розміщення туристів; • відсутність комфортних умов проживання у сільських садибах; • інформаційний та рекламний «голод»; • не знання господарями іноземних мов; • слабе або відсутнє маркування туристичних кінних маршрутів;
Загрози	Можливості
<ul style="list-style-type: none"> • відсутність концепцій та стратегічних завдань розвитку кінного туризму; • наявність некатегоризованої нічліжної бази, що погіршує якість послуг; • зростання загрози безпеці • відсутність координації між різними організаціями, що займаються промоцією кінного туризму призводить до виникнення конфліктних ситуацій; 	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток кінного туризму додасть робочі місця, а отже зростуть доходи місцевих жителів; • керівництво територіальних громад будуть дбати про збереження історико-культурних пам'яток краю; • зростатиме сфера обслуговування та медицина; • залучення інвесторів та створення нових проєктів; • проєкт «Велике будівництво» покращить стан автомобільних магістралей регіонів;

На підставі результатів SWOT-аналізу рекомендується наступні кроки для підприємств і організацій, які спеціалізуються на розвитку кінного туризму:

1. Уніфікувати категоризацію сільських садиб.
2. Розробити заходи, зокрема анімаційні, для привертання уваги та збільшення тривалості перебування відпочиваючих.
3. Використати досвід європейських країн, таких як Чехія, Польща, Франція та Німеччина, де вже накопичено значний досвід у розвитку кінного туризму.
4. Проводити регулярні тренінги для господарів агроосель і сільських працівників, які займаються агротуристичним сервісом.
5. Розробити пілотні проекти, які дозволять продемонструвати користь від кінного туризму для місцевої громади.
6. Створити веб-сторінки для регіонів як місць кінного туризму.
7. Розробити централізовану систему резервування місць відпочинку, особливо комп'ютерну.
8. Створити інформаційні центри, які займатимуться збором та оперативним оновленням інформації про власників агроосель, привабливі місця, цінову політику тощо. Ці центри можуть бути розміщені в районних центрах або інших туристично привабливих місцях.
9. Проводити заходи з покращення іміджу України як місця відпочинку, розвитку конярства та здоров'я, включаючи рекламні кампанії, виступи у ЗМІ, проведення рекламних заходів, ярмарок, фестивалів тощо.
10. До засобів екозбагачення особистості можна віднести такі заходи, як публікація рекламних проспектів, виступи у ЗМІ, організація різноманітних рекламних акцій, ярмарок, фестивалів і подібних заходів.

Крім традиційних форм активного відпочинку, кінні рейди високогір'ям стають все більш популярними, як в Україні, так і за кордоном. Спільний українсько-польський проєкт з кінними рейдами високогір'ям вже зібрав на своїх маршрутах 20 досвідчених вершників з України та Польщі. Перший

маршрут пролягав через хребти Чивчино-Гринявських гір, пропонуючи неймовірні краєвиди та місця, часто недоступні для пішоходів.

Отже, є необхідність у покращенні умов для розвитку кінного туризму, включаючи вдосконалення інфраструктури та створення нових кінних туристичних маршрутів, а також підготовки сучасного інформаційного, науково-методичного та кадрового забезпечення цього сегменту туризму. Україна має значні переваги для успішного розвитку кінного туризму, що дозволить їй конкурувати з найбільш розвинутими туристичними напрямками в Європі та світі. Серед цих переваг: вигідне географічне розташування, комфортні мікрокліматичні умови, різноманітний ландшафт, унікальна флора та фауна, багата історико-культурна спадщина, розвинена мережа транспортних маршрутів та наявність достатніх людських, матеріальних та медичних ресурсів, що сприяють розвитку кінного туризму.

На сучасному етапі організація кінного туризму вимагає інтеграції різних аспектів, включаючи підготовку коней, розроблення туристичних маршрутів, забезпечення безпеки туристів та їх комфортного проживання та харчування. Проте, на додаток до цього, існують додаткові виклики, такі як висока вартість утримання коней, необхідність кваліфікованих інструкторів та гідів, а також стабільне управління.

У другому розділі кваліфікаційної роботи ми висвітлили ресурсний потенціал вітчизняного кінного туризму, дослідила основні етапи його розвитку та проаналізувала організацію кінного туризму в Україні на сучасному етапі.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КІННОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

3.1. Сучасні проблеми та стратегічні напрями розвитку вітчизняного туризму

Особливості організації кінного туризму в Україні визначаються рядом проблем, серед яких особливо виділяються недосконалість законодавчої бази, відсутність державної підтримки, обмежена кількість розроблених кінних маршрутів, недостатність кваліфікованих фахівців, а також збільшена травматичність та низька якість спорядження та інформаційної підтримки.

Часто створенню нових маршрутів перешкоджають власники великих земельних ділянок, які блокують доступ через своє власне майно. В Європі, де більшість земель є приватною власністю, ця проблема вирішується за допомогою відповідного законодавства, яке зобов'язує власників великих ділянок забезпечити доступ до них. Україна поки що не має подібного досвіду регулювання цього питання.

Розробка класифікації кінних маршрутів, кодексу поведінки у спортивному туризмі та правил техніки безпеки при спілкуванні з кіньми та верховою їздою значно сприяли вирішенню проблем розвитку вітчизняного кінного туризму. Згідно з кодексом поведінки у спортивному туризмі, безпека та благополуччя коня мають бути вищими пріоритетами ніж інтереси тренерів, вершників, власників та інших учасників.

Однак серйозною проблемою є відсутність кваліфікованих інструкторів. Навіть не зважаючи на те, що кінний туризм не є новим напрямком для країни, кількість професіоналів у цій галузі дуже обмежена. Більшість інструкторів у цій сфері або мають зв'язок з кінним спортом, або працюють з тваринами як зі способом життя. Часто до кінного туризму долучаються бізнесмени, які, придбавши коня лише на сезон та надаючи послуги за низькими цінами,

утруднюють розвиток інших учасників ринку, таких як клуби, що утримують коней протягом усього року.

Якість кінного туру можна визначити вже на етапі початкового навчання, яке зазвичай займає кілька хвилин у бізнес-сегменту. Під час цього навчання туристам демонструється, як правильно керувати та контролювати кінь, а звичайною кінцівкою є освоєння базових навичок. На жаль, багато людей не приділяють належної уваги правилам безпеки.

Розвиток кінного туризму в Україні супроводжується кількома слабкими моментами. По-перше, Україна має не дуже привабливий імідж, що додатково ускладнює ситуацію, особливо з початком російської агресії. Крім того, транспортна інфраструктура ще не до кінця розвинена, а маркування кінних маршрутів залишає бажати кращого, оскільки цьому аспекту приділяється мало уваги. У більшості сільських садіб відсутні комфортні умови для перебування, а власники часто не володіють іноземними мовами. Також існує проблема з інформаційною та рекламною діяльністю, яка є досить недостатньою.

Іншою проблемою є певна категорія власників коней, які придбають коней перед початком туристичного сезону, а потім, по завершенні сезону, знову продають їх. Для них це вигідно, оскільки їм не потрібно утримувати коней протягом усього року — взимку, коли туристів зазвичай менше, вони можуть зекономити на утриманні стайні та персоналу, а при цьому мати вищий прибуток при менших витратах. У той час як постійні конюшні забезпечують догляд, навчання та регулярний ветеринарний огляд коней, власники таких "сезонних" коней можуть бути менш зацікавлені в їхньому добробуті.

Власники конюшень пильнують, щоб їхні коні були здоровими, доглянутими та безпечними для вершників. Особливу увагу приділяється страхуванню від нещасних випадків, щоб туристи могли отримати компенсацію у разі непередбачених ситуацій на маршруті. Однак деякі власники коней можуть не забезпечувати цього. Для них головним є отримання максимального прибутку з мінімальними зусиллями. Для туристів часто складно визначити, чи кінь здоровий, який у нього характер та чи він готовий до походу.

Також серйозною проблемою є те, що коні часто недоїдаються і перевтомлюються. Згідно з правилами, тварини не можуть працювати більше 6 годин на день, але більшість власників не дотримується цього правила, і коні часто виснажуються. Вони стикаються з психологічним напруженням через постійний потік людей та фізичні та емоційні перевантаження.

Окремою проблемою є прокат коней у містах. Доволі часто можна побачити коней, на яких пропонують поїздити верхи, проте немає огорожених майданчиків або спеціальних маршрутів для таких прогулянок.

Однак, у розвитку кінного туризму в Україні є й сильні сторони. Краєвиди відзначаються своєю мальовничістю, а ландшафти є екологічно чистими. Регіони багаті на річки, озера, гори та ліси, а також історико-культурні пам'ятки. Місцеві жителі відомі своєю гостинністю, що сприяє знайомству туристів з культурою регіону. Ціни на проживання та харчування виявляються помірними.

У результаті розвитку кінного туризму зростає кількість сільських садиб, що створює нові робочі місця та збільшує доходи місцевих жителів. Місцеві громади можуть підтримувати стан історико-культурних пам'яток та розвивати сферу обслуговування.

Перспективному розвитку кінного туризму сприяють різноманітні заходи:

- Проведення аналізу споживчих уподобань та потреб туристичного ринку, орієнтованих на кінні послуги.
- Вивчення та реалізація цих сегментів туристичними підприємствами.
- Здійснення заходів з розвитку кінно-спортивної туристичної інфраструктури.

Кінний туризм, як вид активного відпочинку, відіграє значну роль у вирішенні соціальних проблем. До позитивних наслідків його розвитку можна віднести створення нових робочих місць, збільшення доходів та підвищення рівня життя місцевого населення, зростання попиту на сільськогосподарську продукцію та товари місцевого виробництва, створення нових об'єктів та установ кінної індустрії, підвищення привабливості регіону для туристів та

забезпечення здорового способу життя для місцевого населення. Розвиток кінного туризму сприяє також відновленню регіональних пам'яток, удосконаленню екологічної та духовної культури населення, що є важливим чинником підвищення привабливості регіону.

Український кінний туризм набуває все більшої популярності та залучає все більше прихильників. Цей вид активного туризму особливо приваблює аматорів природи, історії, екстриму, паломництва, полювання та риболовлі, які шукають спосіб провести час змістовно та вивчити особливості життя різних регіонів і країни. Приватні садиби є основою для розвитку кінного туризму та сприяють залученню сільського населення України до малого бізнесу. Більшість українських кінних клубів розташовані у великих містах, проте щороку в регіонах країни з'являються нові приватні кінні клуби та бази з європейським рівнем і масштабом.

Верхова їзда має значний вплив на людину, сприяючи її фізичному та розумовому розвитку і додаючи нові, незабутні відчуття. Спілкування з конем може допомогти зменшити стрес та відчуття занепокоєння. Важливим аспектом психічного здоров'я людини є підвищення впевненості в собі та самооцінки, що може бути результатом успішного володіння навичками управління конем.

Як вже зазначалося, популярність кінного туризму незупинно зростає, і разом з нею зростає попит на ці послуги. На відповідь на цей попит відбувається розбудова кемпінгів та прокладання нових кінних маршрутів. Верховна їзда здобуває популярність серед мешканців міст, оскільки це допомагає їм зняти стрес бурхливого міського життя та розслабитися.

У контексті поточної ситуації в Україні, де триває війна, особливо великою популярністю користується лікувальна верхова їзда, відома як іпотерапія. Цей вид терапії, який проводиться верхи на коні під наглядом спеціалізованого лікаря-іпотерапевта або добре навченого інструктора з верхової їзди, є надзвичайно актуальним. Авторка акцентує увагу саме на розвитку іпотерапії. Ця терапія є унікальною завдяки своєму комплексному позитивному впливу на фізичне, психічне та емоційне становище пацієнтів з

різними важкими захворюваннями, включаючи неврологічні, психічні та фізичні проблеми.

Суть іпотерапії полягає у тому, що їзда на коні ефективно навантажує різні групи м'язів, стимулюючи їх поперемінне скорочення та розслаблення. Це допомагає поступово вдосконалювати або відновлювати втрачені навички та покращувати рівновагу, форму тіла та координацію. Крім того, іпотерапія сприяє досягненню емоційної стабільності.

Центри іпотерапії, такі як приватні центри, кінні клуби, школи та реабілітаційні центри, широко розповсюджені практично у кожному регіоні України. Найчастіше ці заклади відвідують особи з випадками ДЦП та аутизму, а також ветерани бойових дій, колишні військовополонені, бійці після поранення та цивільне населення, яке постраждало від російських загарбників. Для наших захисників іпотерапія стає можливістю відновлення психоемоційного стану, повернення до звичного життя та наближення до перемоги.

Ключовою особливістю іпотерапії є проведення занять без сідла. Біомеханіка руху коня впливає на центральну нервову систему, м'язи та хребет людини, поліпшуючи їх стан. Тепло, що випромінюється конями, сприяє розслабленню м'язів та загальному розслабленню тіла.

Підходи до реабілітації військовослужбовців після полону та поранення можуть відрізнятись. У першому випадку основна увага зосереджується на емоційному стані людини. Військовослужбовці мають можливість спілкуватися з конями, обіймати, гладити та доглядати їх, що допомагає їм знайти емоційну стабільність.

Другий підхід до іпотерапії фокусується на фізичних вправах, але також включає обійми з тваринами. Ця методика сприяє розвитку таких важливих якостей особистості, як увага, чуйність, подолання страху, врегулювання рівня агресії, збудливість нервової системи, а також протистояння замкнутості і депресії.

Для військових особливо важливо отримати короткий відпочинок від реальності та зануритися у світ, де вони можуть забути про проблеми та насолодитися позитивними емоціями. Спілкування з тваринами стає джерелом позитивного настрою на цілий день. Окрім занять верховою їздою, військовослужбовці мають можливість спробувати новий вид лікувальної фізкультури – кінну йогу.

Бійці виконують різноманітні вправи для покращення рівноваги та гнучкості, поєднуючи їх з силовими вправами. Цей комплексний курс дійсно покращує фізичний стан людини, підвищує рівень уваги та концентрації.

Так, навіть у період війни, розвиток кінного спорту та туризму сприяє розвитку конярства та створенню нових робочих місць, що позитивно впливає на економіку країни. Це також допомагає відновлюватись нашим військовим та цивільному населенню, яке страждає від російських агресорів. Після перемоги України кінний туризм матиме всі передумови для оперативного відновлення та перспективного розвитку.

Щороку світовий туризм розвивається та вдосконалює нові види подорожей. Один з таких видів - кінний туризм - стає особливо актуальним у контексті зростання урбанізації. З погіршенням стану здоров'я населення, глобальними кризами та швидким ритмом міського життя, з'являється потреба в активних формах відпочинку. Кінний туризм пропонує поєднання різноманітних видів подорожей: відвідування історичних та культурних пам'яток, прогулянки по екологічно чистим природним зонам, подолання штучних та природних перешкод верхи, а також здобуття спортивних навичок.

Популярність кінного туризму постійно зростає як у світі, так і в Україні. Розвивається відповідна інфраструктура, будуються готелі та оселі для вершників, з'являються нові кінні маршрути. Україна, зокрема Закарпаття, має всі передумови для успішного розвитку кінного туризму: сприятливі кліматичні умови, різноманітний рельєф, наявність історичних пам'яток та доступні ціни на кінні прогулянки. Ще однією важливою причиною зростання популярності кінного туризму є актуальність дослідження цієї теми.

Європейський досвід свідчить, що кінний туризм набуває все більшої популярності та залучає все більше прихильників. Цей вид активного відпочинку використовується широкою аудиторією, що цінує кінні прогулянки в різноманітних напрямках: від природничого та етнічного до історичного та екстремального, від паломницького до мисливського та рибальського. Кінний туризм відкриває можливість не лише насолоджуватися часом у природі, а й пізнавати внутрішній світ мешканців країни.

На жаль, в Україні цей вид туризму розвивається менш інтенсивно, ніж у деяких європейських країнах. Наприклад, у Франції вже у 1973 році кінний туризм посів друге місце після лижних прогулянок, а в Німеччині з того часу було створено об'єднання "Туризм на коні", що об'єднувало спортсменів, любителів кінних змагань та подорожей. Кінний туризм може стати конкурентоспроможним напрямком активного відпочинку в Україні, оскільки привертає увагу як вітчизняних, так і іноземних туристів. Навіть перші кінні туристи в Україні були іноземцями, які були готові заплатити значні кошти за це задоволення.

Під час 5-ї Пан-Європейської конференції "Довкілля для Європи" у місті Київ була укладена Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат, а також обговорено проблеми розвитку Вижницького та Ужанського парків у контексті розбудови активних форм туризму, зокрема кінного. Українська Асоціація Активного та Екологічного туризму працює над створенням умов для популяризації та розвитку пригодницького та екологічного туризму в Україні, включаючи кінний туризм.

Мета кінного туризму полягає у пропагуванні здорового способу життя, переміщенні туристів по екологічно чистим територіям, відновленні фізичних сил та ознайомленні з визначними пам'ятками країни чи регіону, а також з культурою та побутом населення цих територій. Однією з переваг кінного туризму є можливість покращення здоров'я людини, оскільки прогулянка на свіжому повітрі сприяє активному відпочинку та збереженню фізичної форми.

Природоохоронні території є ідеальним місцем для розвитку кінного туризму. Подорожі на конях з вивченням оточуючого середовища завжди користуються популярністю серед туристів. В Українських Карпатах прокладені кінні маршрути в межах природоохоронних зон, і серед них особливо популярні трьохденні маршрути, такі як "Піп-Іван ~ Рафтинг ~ Кінна прогулянка" та "Гори ~ Ріки ~ Коні ~ г. Говерла".

Ці маршрути мають розвинуту інфраструктуру, включаючи маркування, наметові майданчики та оглядові площадки. Найкраще обладнані туристичні маршрути знаходяться в Міжгірському районі Закарпаття. Однак, порівняно з Європою, інфраструктура кінного туризму в Україні все ще потребує розвитку. У Європі туристи мають на вибір різноманітні маршрути різного рівня складності, які включають гастрономічні, пригодницькі та історичні елементи, а також можливість відпочинку в лотелях. Лотель, за визначенням О. Бейдика, - це "рекреаційне підприємство, призначене для занять кінним туризмом та спортом".

Сільські садиби стали ключовими закладами розміщення для подорожуючих у Карпатському регіоні. Вони є приватними домогосподарствами у сільській місцевості, що використовують майно та трудові ресурси особистих селянських, підсобних або фермерських господарств, а також враховують природно-рекреаційні особливості місцевості та культурно-історичну спадщину регіону. Ці садиби важливі для розвитку кінного туризму та становлять засіб привернення малих сільських підприємств у Івано-Франківській, Закарпатській, Львівській та Чернівецькій областях.

За інформацією Закарпатської ОДА, Головне управління зовнішніх зносин та інвестиційної політики Державної туристичної адміністрації України планує реалізувати інноваційний проект "Міжнародний універсальний довгостроковий кінний маршрут № 1", з орієнтовною вартістю 40 тис. доларів США. Проект "Картографія" вже реалізований, і на відповідних картах відзначено туристичні стоянки та центри для різних видів туризму, включаючи кінний.

Міністерство економіки з питань європейської інтеграції України також презентує ряд інвестиційних проектів у сфері зеленого (сільського) та кінного туризму. Один з таких проектів, представлений Ярославом та Ольгою Хауляками з Львівської області, розглядає розробку та проведення гірських, низинних та комбінованих кінних і велосипедних маршрутів в регіоні курортів Трускавець – Східниця.

Подорожуючи на конях по Закарпаттю, ви можете отримати новий досвід і відвідати місця, які не є типовими туристичними напрямками. Закарпатська область, хоч і невелика за площею, але відома своїми гірськими ландшафтами, які створюють всі умови для розвитку кінного туризму. Близькість до кордону також сприяє привабливості регіону для інвесторів та туристів з-за кордону.

Місцеві мешканці гірських районів розуміють, що кінний та сільський зелений туризм може стати основним джерелом доходу та створенням нових робочих місць. Вони також усвідомлюють, що кінний туризм є важливою складовою рекреаційної діяльності в українських Карпатах, і що він сприяє відродженню гуцульського конярства. Тому ефективне використання коней у туристичній індустрії повинно поєднуватися з правильним проведенням селекційно-племінної роботи.

У Закарпатті відзначається значний прогрес у розвитку кінного туризму, що свідчить про це в таблиці 3.2. В цьому регіоні функціонує 15 кінних господарств, які мають власні конюшні та пропонують різноманітні туристичні послуги.

Таблиця 3.3

Кінні господарства в межах Закарпаття

№	Назва	Забезпечення	Послуги	Місце розташування
1.	Санаторій «Квітка Полонини»	Власна племконеферма	- іпотерапія (метод лікування, заснований на взаємодії людини зі спеціально навченим конем, адаптованим до можливостей хворого в опануванні верхової їзди); - школа верхової їзди; гірські	с. Солочин Свалявського району

			туристичні походи на конях	
2.	Курорт «Воєводино»	Власна стайня	- катання на конях в манежі з інструктором; - кінні прогулянки в гори з інструктором; - заняття з верхової їзди з персональним інструктором; • - катання в кареті; • - катання на санях взимку; • групові заняття для дітей	Перечинський район, с. Турья- Пасіка, урочище Воєводино
1.	Мисливська садиба «Шипіт»	Власна стайня	- прогулянка верхи на конях з персональним інструктором; - кінні прогулянки в гори з інструктором; - заняття з верхової їзди; - тури вихідного дня	Перечинський район, с. Турья- Поляна
4.	Фермерське господарство «Золота підкова»	Власна стайня	• - екскурсійні програми верхом на конях; • - виїзд в бричках на пікнік; • - школа верхової їзди	Ужгородський район, с. Андріївка
5.	Готель-ранчо «Золота гірка»	Власна стайня	- екскурсійні програми верхом на конях; - виїзд в бричках на пікнік; - школа верхової їзди	Ужгородський район, село Барвінок, Урочище «Золота гора»
6.	Фермерське господарство «Полонинське господарство»	Власна стайня	- кінні походи та тури; - клуб Гуцульського коня; - кінні походи по Європі табором (верхи та на бричці)	Перечинський район, ур.Прелуки, г.Полонина Руна, г.Полонина Гостра
7.	Кінно- спортивний клуб «Adrenaline»	Власна стайня	- походи вежи лісовими стежками Карпат; - уроки верхової їзди, для дітей та дорослих	Хустський район, с. Шаян
8.	Кінний центр «Селід»	Власна стайня	- верхова їзда; - іпотерапія; - літній кінний табір; - групові екскурсії; - верхова їзда для малят	м. Виноградів
9.	Спортивний клуб «Мустанг»	Власна стайня	- уроки верхової їзди; - тури на конях; - іпотерапія;	м.Берегово, пл.Ференца Ракоці,1

			- табір верхової їзди	
10.	Клуб альпінізму та скелелазіння «Не межа»	Власна стайня	- тури, походи на конях	Тячівський район, сmt. Буштино
11.	Санаторій «Боржава»	Власна стайня	- тури, походи на конях; - іпотерапія; спортивна їзда – активне катання і управління конем; - навчальна їзда під наглядом інструктора	Іршавський район, с. Довге, вул. Січових Стрільців, 15
12.	Еко-курорт «Ізки»	Власна стайня	- навчання верховій їзді; - кінні екскурсії	Міжгірський район, с.Ізки
13.	Фермерське господарство «Агроспол»	Власна стайня	- катання на бричці, конях; - навчання верховій їзді; - кінні екскурсії; - стрільба з лука	Рахівський район, с.Луг
14.	Фермерське господарство «Маріна М.Ю»	Власна стайня	- кінні прогулянки околицею села	Рахівський район, с.С.Водяне
15.	Об'єднані сільські садиби	6 садиб	- навчання верховій їзді; - кінні екскурсії	Рахівський район, с.Кваси

На території дослідження кінні господарства пропонують широкий спектр послуг, включаючи верхову їзду у манежі, навчання для початківців, прогулянки з інструктором лісовими маршрутами та катання на бричці у будь-яку пору року. Наукові дослідження підтверджують, що кінні прогулянки є чудовим видом активного відпочинку, який сприяє оздоровленню та зміцненню організму. Верховна їзда і катання на конях сприяють покращенню рівноваги, м'язовому тонусу та загальному фізичному стану. Медичні дослідження свідчать про позитивний вплив цих видів активності на органи травлення, кровообіг, нервову та дихальну системи. Тому катання на конях верхи рекомендується для людей з порушеннями координації рухів, викривленнями хребта, дефектами постави, бронхіальною астмою та іншими проблемами.

У сучасний час традиційний відпочинок все менше задовольняє людей, а в період пандемії Covid-19 все більше туристів віддають перевагу лісовим масивам Карпатського регіону, де активним видам туризму. У цьому контексті ми провели аналіз відомого курорту "Воєводино", який входить до ТОП-10 місць Закарпаття за високим рівнем туристичної привабливості. Об'єктом дослідження є урочище "Воєводино" у селі Тур'є Пасіка, що належить до Тур'є Реметівської територіальної громади Закарпатської області.

Унікальне фізико-географічне розташування, кліматичні умови та природні ресурси сприяють розвитку туризму та рекреації. Середньогірський рельєф з густою річковою мережею, переважаючі пологі схили букових лісів та чисті джерела створюють ідеальні умови для надання послуг у сфері кінного туризму. Особливу увагу заслуговує відновлений парк Шенборна, який розташований на території курорту "Воєводино" і був відкритий для відвідування усіх бажаючих у 2013 році. Цей парк має важливе значення для історії Закарпаття, як частина культурної спадщини та символ австро-угорських часів.

У парку прокладені кінні прогулянкові маршрути, які проходять поблизу інших об'єктів туристичної інфраструктури, таких як ресторани, історичні пам'ятки та спортивно-оздоровчі заклади. Тут туристи можуть насолоджуватися стравами закарпатської, словацької та угорської кухонь, займатися різноманітними видами спорту, отримувати адреналін від екстремальних розваг та опановувати мистецтво верхової їзди у манежі. Крім того, тут доступне рибальство на рибній фермі.

Необхідність створення сприятливих умов для розвитку кінного туризму, його популяризації та відповідної інфраструктури та нових кінних туристичних маршрутів вимагає сучасного інформаційного, науково-методичного та кадрового забезпечення цього виду туристичної діяльності. У Закарпатті існують обмежені Інтернет-ресурси, присвячені кінному туризму, які складаються переважно з декількох веб-сайтів та відомостей. Проте варто відзначити значний внесок Закарпатської туристичної організації під

керівництвом відомого професора-туризмознавця Федора Шандора у розвиток кінного туризму. Ця організація активно працює над описами маршрутів та подорожей, розробляє путівники та каталоги, а також створює віртуальні подорожі. Також варто зазначити ініціативу Олександра Ігнатенка, який розробив "Курс з гірського кінного туризму" і надає доступ до нього через свій веб-сайт.

Крім того, власники сільських садиб на своїх офіційних веб-сайтах активно поширюють інформацію про можливість надання послуг, пов'язаних з кінним туризмом, що сприяє привабливості регіону для туристів, які цікавляться цим видом активного відпочинку.

Серед факторів, які уповільнюють розвиток кінного туризму, можна виділити недосконалість законодавчої бази, обмеженість асортименту наданих послуг, недостатню кількість розроблених кінних маршрутів, дефіцит кваліфікованих фахівців, підвищену травматичність, низьку якість технологій спорядження та обмежену інформаційну базу. Розробка Кваліфікацій кінних маршрутів та Кодексу поведінки по відношенню до коня у спортивному туризмі, запропонована клубом Активного туризму і відпочинку, виявилася важливим кроком у вирішенні цих проблем.

Кадрове питання є ще однією серйозною проблемою, яка потребує негайного вирішення. Багато інструкторів не мають достатньої кваліфікації, що ускладнює розвиток кінного туризму. Хоча галузь не нова для країни, кількість професіоналів у ній обмежена, і часто цим займаються аматори або бізнесмени, чийми основними мотивами можуть бути бажання заробити. Підготовка спеціалістів з кінного туризму відбувається в Харківському приватному коледжі, де проводяться заняття студентів у кінних секціях за напрямом підготовки "кінний туризм". У Сумах існує розвинута інфраструктура для кінного туризму, і це одна з кращих баз для проведення змагань на всенародному рівні.

Аналіз території дослідження дав можливість об'єктивно оцінити можливості розвитку цього виду туризму та розробити ефективні заходи щодо

упередження та вирішення можливих проблем. Розгляд сильних сторін, в свою чергу, надає можливість науково визначити потенційні можливості та розробити ефективну стратегію для їх подальшого зміцнення (див. таблицю 3.3.).

Таблиця 2

SWOT- аналіз розвитку кінного туризму Карпатського регіону [2]

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> • екологічно чисті ландшафти; • переважаючі пологі схили; • безпечність подорожей; • багата флора та фауна; • наявність річок, гір, озер, лісів; • історико-культурна спадщина; • невисокі ціни на проживання та харчування; • гостинність місцевих жителів; • наявність рятувальних служб; • етнос та культура регіону; • зростання кількості сільських садиб; 	<ul style="list-style-type: none"> • не привабливий імідж України, який ще погіршився у зв'язку з війною на сході; • слабо розвинута транспортна інфраструктура; • нерівномірність розташування закладів розміщення туристів; • відсутність комфортних умов проживання у сільських садибах; • інформаційний та рекламний «голод»; • не знання господарями іноземних мов; • слабе або відсутнє маркування туристичних та кінних маршрутів;
Загрози	Можливості
<ul style="list-style-type: none"> • відсутність концепцій та стратегічних цілей розвитку кінного туризму; • наявність некатегоризованої нічліжної бази, яка погіршує якість послуг; • безробіття сприяє збільшенню злочинності, ставить під сумнів безпеку туристів; • відсутність координації між різними організаціями, що займаються промоцією кінного туризму призводить до виникнення конфліктних ситуацій; 	<ul style="list-style-type: none"> • розвиток кінного туризму додасть робочі місця, а отже зростуть доходи місцевих жителів; • керівництво територіальних громад будуть дбати про збереження історико-культурних пам'яток краю; • зростатиме сфера обслуговування та медицина; • залучення інвесторів та нових проектів; • проєкт «Велике будівництво» покращить стан автомобільних магістралей регіону;

Також, Харківська зооветеринарна академія готує фахівців у галузі конярства, зокрема інструкторів з кінного спорту та оздоровчо-спортивного туризму, майстрів з виготовлення зброї та кіноспортивного обладнання. Проте, хоча це сприяє розвитку, але не вдосконалює кадрову політику кінного туризму. Необхідно покращити роботу туристичних центрів на місцях та

реалізувати низку організаційних заходів для створення сприятливого клімату для розвитку кінного туризму:

1. Провести ландшафтно-екологічні дослідження території Карпатського регіону та Закарпаття в цілому.
2. Переглянути природоохоронні нормативи.
3. Розробити стандарти на послуги, що надаються туристам з кінного туризму.
4. Запровадити пільгові умови для стимулювання організації відпочинку й оздоровлення.
5. Налагодити потужну рекламно-інформаційну кампанію.
6. Випустити довідник щодо маршрутів кінного туризму в межах Закарпаття.

З огляду на результати SWOT-аналізу, рекомендується організаціям, що займаються розвитком кінного туризму в Карпатському регіоні, зокрема Закарпатті, провести наступні заходи:

Здійснити уніфіковану категоризацію сільських садиб.

Розробити заходи (передусім анімаційні) для зацікавленості та збільшення тривалості перебування відпочиваючих.

Запозичити досвід європейських країн (Чехія, Польща, Франція, Німеччина), де накопичено чималий практично-господарський досвід розвитку кінного туризму.

Регулярно проводити тренінги для господарів агроосель та сільських працівників, задіяних в агротуристичному сервісі.

Розробити пілотні проєкти, які дадуть змогу наочно продемонструвати користь від кінного туризму для територіальної громади.

Створити веб-сторінку Карпатського регіону як терену кінного туризму.

Розробити централізовану (передусім, комп'ютерну) систему резервування місць відпочинку.

Створити інформаційні центри в Ужгороді, Міжгір'ї, Рахові (Закарпатська область); Львові, Славському (Львівська область); Івано-Франківську, Яремчі,

Косові (Івано-Франківська область), які б займалися збором і оперативним поновленням інформації про власників агроосель, атракційні місця, кон'юнктуру цін та іншої інформації, необхідної для туристів. Також, менші за масштабом виконувані функції інформаційних центрів варто створити майже в усіх районних центрах Карпатського регіону або місцях з великою привабливістю для туристів.

Розробити заходи з поліпшення іміджу Карпатського регіону як споконвічного місця відпочинку, регіону розвитку конярства, оздоровлення й духовного екозбагачення особистості, включаючи публікацію рекламних проспектів, виступи у засобах масової інформації, проведення різноманітних рекламних акцій, ярмарок, фестивалів та інше.

Сьогодні в Карпатському регіоні, зокрема на Закарпатті, виникає потреба у поліпшенні умов для розвитку кінного туризму. Це означає створення відповідної інфраструктури, розробку нових кінних маршрутів та забезпечення сучасними інформаційними та науково-методичними ресурсами. Закарпаття має всі передумови для успішного розвитку кінного туризму і становлення як один із найбільш привабливих туристичних регіонів України. Його вигідне географічне положення, комфортний клімат, різноманітний ландшафт, багату флору і фауну, а також культурно-історична спадщина та розвинена транспортна мережа створюють унікальні умови для приваблення туристів. Достатні людські та матеріальні ресурси, включаючи медично-оздоровчі послуги, також сприятимуть подальшому розвитку цього виду туризму на Закарпатті.

3.2. Авторські пропозиції щодо створення інноваційних кінних турів

На основі обробки значної кількості інформації було розроблено новаторський тур "Вершники Світязя". Нижче наведено його основні характеристики:

Маршрут: Світязь - Підманове - Кошари - Залісся - Пульмо - Гряда - Підманове - Світязь.

Склад групи: 6 дорослих туристів + 1 екскурсивод-провідник (+ 1 водій).

Категорія: дорослі.

Транспорт: Мікроавтобус Mercedes-Benz Sprinter 313.

Протяжність маршруту: 50 км, близько 5 годин у сідлі на день.

Проживання: у наметах, можливість оренди стаціонарного житла.

Харчування: включено сніданок, обід, вечеря.

Шацький національний природний парк відомий своїми озерами та вражаючою природою. Найбільше уваги туристи приділяють озеру Світязь, яке є одним з найбільших та найглибших в Україні, тому й має такий великий попит серед українців. Однак, парк має ще безліч чарівних місць, які ми пропонуємо відкрити у програмі кінного туру "Вершники Світязя", під час якого група повністю об'їде озеро Світязь і відвідає інші озера та куточки Шацького національного природного парку.

Наші співвітчизники звикли бачити коней як тяглову силу, що часто знаходиться у селах. Проте ці чудові тварини також є важливим елементом дозвілля, туризму, спорту та іпотерапії. У Шацькому національному природному парку функціонує кінний клуб "Світязь", розташований у селі Підманове. Благодаря клубу, в цій місцевості стало можливим розвивати кінний туризм та дістатися навіть тих куточків природного парку, що раніше були недосяжними. Клуб налічує 25 коней різних порід, серед яких: торійські, українські верхові, гуцульські, орловські рисаки та інші.

Вибір коня для кожного туриста проводиться індивідуально з урахуванням його статі, віку та фізичного стану. Для тих, хто ніколи не сідав

верхи, обирають спокійних, розумних тварин. Тим, у кого є досвід верхової їзди та вони почуваються впевнено, клуб може запропонувати досвідчених "скакунів".

Таблиця 3.1.

Програма кінного туру «Вершники Світязь»

Програма кінного туру «Вершники Світязь»	
1 день	<p>9:00 - Зустріч групи в с. Світязь, біля дитячого табору "Чайка". Виїзд автобусом до кінного клубу "Світязь" у с. Підманове. Проведення інструктажу з верхової їзди. 10:00 - Виїзд. 12:00 - Прибуття до с. Кошари, ознайомлення з місцевістю. 14:00 - Прибуття до с. Залісся. Обід і відпочинок. 16:00 - Прибуття до наметового містечка у с. Пульмо. Вільний час. Вечеря. Ночівля у наметах.</p>
2 день	<p>08:00 - Сніданок. 09:00 - Виїзд. 11:00 - Прибуття до урочища Гряда.</p> <p>Вільний час. Обід в кафе "Рондо" (за бажанням). 13:00 - Повернення до кінного клубу "Світязь". 15:00 - 16:00 - Прибуття до с. Підманове. 16:00 - Виїзд до с. Світязь. Вільний час. Завершальна вечеря на березі озера Світязь у кафе "Amigos".</p>

Джерело: розроблено автором []

О 09:00 в перший день групу зустріне інструктор біля дитячого табору "Чайка" у селищі Світязь. Туристів перевезуть на мікроавтобусі Mercedes-Benz Sprinter 313 до кінного клубу "Світязь" у селищі Підманове. Групі проведуть короткий інструктаж з верхової їзди та правил безпеки під час походу, ця процедура триватиме приблизно 30-40 хвилин. О 10:00 розпочнеться маршрут: Світязь - Підманове - Кошари - Залісся - Пульмо - Гряда - Підманове - Світязь.

Перша зупинка запланована в невеликому селищі Кошари, де зустрічаються кордони трьох держав - України, Польщі та Білорусії. Місцеві мешканці стверджують, що життя в селі майже замерло. Залишилися лише дві

вулички з порожніми будинками. Колись у Кошарах були великі родини, але більшість дітей, які вирости, виїхали до Білорусії, кордон з якою проходить поблизу села. Тут учасники групи матимуть можливість прогулятися і познайомитися з місцевими мешканцями, кількість яких можна порахувати на пальцях. Однією з обов'язкових зупинок буде озеро Ритець, відоме своїм червонуватим кольором води, який зумовлений вмістом гліцерину, що, за словами місцевих жителів, має корисний вплив на шкіру. Вони стверджують, що Ритець має цілющі властивості.

Наступна зупинка запланована в селі Залісся, де групі буде обід на галявині з видом на озеро Пулемецьке, де можна насолодитися природою та смачною їжею. Після обіду група вирушить до кінцевої точки цього дня - села Пульмо. Там, у наметовому таборі на березі озера Світязь, туристи матимуть вільний час для відпочинку, купання та походження до магазину. Увечері група розставить намети, підготує вечерю та заснуть глибоким сном. Під час зупинок коні розсідляться, підуть пастися і відпочивати біля людей.

На другий день, після сніданку о 09:00 група відправиться до урочища Гряда. По обидва боки озера розташована центральна вулиця з різноманітними кафе, барами, магазинами та ринком, де можна придбати все необхідне для відпочинку - купальники, засоби гігієни, сувеніри, їжу та інше. Група матиме вільний час, щоб прогулятися, зробити покупки сувенірів та відпочити. Після прогулянки запланований обід у кафе "Рондо", за бажанням. Потім група повернеться до селища Підманове, де залишить коней у кінному клубі та відправиться на мікроавтобусі до Світязя. Там туристи матимуть вільний час на купання, прогулянки та завершальну вечерю на березі озера Світязь у кафе "Amigos", де вони зможуть поділитися враженнями від туру та насолодитися вечірніми розмовами.

Калькуляція кінного туру «Вершники Світязя»

№	Статті видатків	Сума, грн
1	Заробітна плата екскурсовода	4000 грн
2	Транспортні послуги: Мікроавтобус Mercedes-Benz Sprinter 313	1000 грн
3	Харчування туристів і супроводжуючого 1 сніданок x 100 грн x чисельність осіб 1 обід x 100 грн x чисельність осіб 1 вечеря x 100 грн x чисельність осіб	1 x 100 x 7 = 700 грн 1 x 100 x 7 = 700 грн 1 x 100 x 7 = 700 грн 2100 грн
	Усього :	
4	Проживання туристів і супроводжуючого	0 грн
5	Страховання туристів	50 грн. x 6 = 300 грн
6	Оренда коня 2 дня x 1000 грн x чисельність осіб	2 x 1000 x 6 = 12 000 грн
7	Собівартість туру	19 400 грн
8	Прибуток (10%)	1940 грн
9	Загальна ціна туру ЄСВ 22% від загальної вартості	21 340 грн 4695 грн
10	Вартість туру Ціна путівки на 1-го туриста	26 035 грн 4340 грн

Джерело: розроблено автором []

У вартість туру включено сніданок, обід і вечеря. Їжа буде достатньо калорійною, корисною, різноманітною та смачною, включаючи спеціальну сушену та сублімовану їжу для походів, таку як борщ, різні каші, овочі, види м'яса, супи, локшина тощо.

Також можна взяти свою їжу для перекусів та воду за власним бажанням, але це не включено в вартість туру. Для перекусів можна взяти батончики з сухофруктів, злаків або шоколаду, горіхи (арахіс, фундук, мигдаль) або сухофрукти (родзинки, журавлина, курага, фініки, банани тощо).

У вартість туру входить прокат коня, супровід та послуги інструктора, харчування в поході (один сніданок, обід і вечеря), групова аптечка, фотозйомка та страхування.

У вартість не включено напої та харчування поза програмою, а також прокат спорядження.

Спорядження:

1. Рюкзак туристичний - 80 грн за день
2. Намет - 80 грн за день
3. Килимок (каремат) - 20 грн за день
4. Спальник - 50 грн за день

Також слід мати: зручний одяг і взуття, додатковий комплект одягу, враховуючи можливість забруднення або промокання (шкарпетки, білизна, верхній одяг, купальник, рушник та шльопанці), сонцезахисний крем, репелент від кліщів та інших комах, окуляри, головний убір – кепка або панама, намет, спальник, каремат. Рекомендується пакувати речі у туристичний рюкзак, а не у валізу, оскільки у разі поломки позашляховика доведеться носити речі на собі.

Правила походу такі:

1. Суворо заборонено вживання алкоголю.
2. Не відділяйтесь від групи і завчасно повідомляйте гіда про свої наміри відокремитися.
3. Забирайте сміття з собою.

Просування туристичного продукту - це комплекс заходів, спрямованих на його створення та підготовку до реалізації (організація рекламно-ознайомчих подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо). Просування туристичного продукту є найважливішим засобом маркетингу. Це включає налагодження зв'язків з реальними та потенційними споживачами туристичних послуг з метою їх інформування про пропоновані турпродукти та стимулювання до покупки.

Для збереження популярності туру "Вершники Світіззя" важливо користуватися рекламою. Основними засобами реклами є газети, телебачення, вивіски, стенди та рекламні щити, а також соціальні мережі. Авторка вважає найефективнішим використання реклами в соціальних мережах Facebook та Instagram. Цей вид реклами дозволяє представити туристичні послуги

широкому колу людей з усього світу. Крім того, це дозволяє відслідковувати тенденції та отримувати зворотній зв'язок. Оскільки тур спрямований на молоду аудиторію, яка активно користується соціальними мережами, туристи зможуть ділитися своїми враженнями та фотографіями, що є додатковою рекламою.

Авторка розрахувала, що реклама на місяць обійдеться близько 6500 гривень. Ця вартість включає в себе роботу SMM спеціаліста, який буде вести профіль у соціальних мережах, а також витрати на рекламу (70 доларів за роботу SMM спеціаліста та 150 доларів на рекламу). Орієнтоване охоплення рекламою складатиме від 230 000 до 610 000 людей.

Загалом, можна дійти висновку, що інтернет-реклама надає можливість вийти на цільову аудиторію глобального масштабу, залежно від її ціни. Використання соціальних мереж для просування турпродукту дозволяє заощадити видатки на реалізацію комунікаційної політики, оскільки реклама в Інтернеті, зазвичай, дешевша та вигідніша. Отже, у результаті опрацювання значної кількості джерел авторкою було розроблено кінний тур територією Шацького національного природного парку «Вершники Світязя». Це одна з найатрактивніших вітчизняних туристичних дестинацій, що розташована в північно-західній частині України та має одну з найбільших озерних систем в Європі.

ВИСНОВКИ

Висвітлено ресурсний потенціал вітчизняного кінного туризму, описані природні, історико-культурні та соціально-економічні умови та ресурси, які становлять підґрунтя для створення інноваційного та конкурентоспроможного туристичного продукту. Згідно з даними Національної служби статистики України, загальна кількість коней на 2020 рік становила 224 тисячі голів, не враховуючи тимчасово окупованих територій АР Крим, Донецької та Луганської областей. Щорічно у країні з'являються нові приватні кінно-спортивні клуби та бази європейського рівня та масштабу.

Україна має значний потенціал у галузі конярства, зокрема наявність 4 державних іподромів у Львові, Києві, Харкові та Одесі, а також 106 племінних репродукторів та 28 кінних заводів.

Досліджено основні етапи зародження та становлення кінного туризму в Україні. Цей вид туризму пройшов тривалий і складний процес свого зародження та розвитку. Люди почали їздити верхи тисячі років тому, а коні століттями служили людині як найшвидший і надійний засіб пересування. Кінний туризм з кожним роком набував все більшого розвитку. Почали з'являтися туроператори, які пропонували різноманітні кінні маршрути. Туризм розширювався не лише на мальовничі природні території, а й на історичні місцевості, де можна було ознайомитися з унікальними історико-культурними пам'ятками. Також відбувався розвиток туристичної інфраструктури для кінного туризму, розпочали будуватися заклади розміщення для обслуговування вершників, і кожного року зростала кількість популярних кінних туристичних маршрутів.

Здійснений аналіз розвитку кінного туризму в Україні на сучасному етапі виявив, що організація кінного туризму потребує поєднання різних аспектів. Це включає утримання та спеціальну підготовку коней, розроблення туристичних маршрутів, забезпечення безпеки туристів, а також їхнього комфортного проживання та харчування. Серйозною проблемою є висока вартість утримання

коней, необхідність в наявності висококваліфікованих тренерів, інструкторів та гідів, а також потреба в стабільному управлінні.

Для успішного розвитку кінного туризму необхідно шукати ефективні рішення для зменшення витрат на утримання коней, вдосконалення методів підготовки та управління, а також забезпечення якості та безпеки послуг для туристів. Важливо також працювати над залученням інвестицій у розвиток інфраструктури кінного туризму та підвищення кваліфікації персоналу.

Досліджено проблеми функціонування вітчизняного кінного туризму в сучасних умовах, включаючи втрати від російської агресії. Окреслено перспективні напрями його розвитку. Після перемоги України кінний туризм матиме всі передумови для оперативного відновлення та розвитку.

На основі опрацювання значного масиву інформації, авторкою було розроблено інноваційний тур "Вершники Світязя", який, на її думку, можливо реалізувати в післявоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Альохіна С. О. Місце кінного туризму в класифікації туристичних подорожей. Туризм та креативні індустрії: сучасні виклики: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 квіт. 2021 р. Дніпро: Біла К. О., 2021. С. 67-69.
2. Алексєєва Ю. В. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 / ОРІДУ НАДУ. Одеса, 2005. 20 с.
3. Абрамов В. В. Історія туризму: підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків: Видавництво «Форт», 2010. – 286 с.
4. Бейдик О. О. Рекреаційні ресурси України / О. О. Бейдик. – К.: Альтерпрес, 2009. – 400 с.
5. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія / О. О. Бейдик. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – 395 с.
6. Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму: навч. посібник. К.: Альтпрес, 2013. С. 572.
7. Булах Т. М. Сільський туризм як перспективний напрям для соціально-економічного розвитку села Формування ринкових відносин в Україні. 2010. № 11. С. 143 147.
8. Варченко О. М. Сучасний стан та проблеми розвитку особистих селянських господарств в Україні Вісник аграрної науки. 2017. № 11. С. 55 - 59.
9. Вершники на березі Світязя. URL: <http://www.golos.com.ua/article/155283> (дата звернення: 12.04.2024)
10. В Карпатах випробовують кінні рейди. URL: <http://surl.li/hdzun> (дата звернення: 29.03.2024)
11. Галасюк С.С. Сутність та особливості кінного туризму / С.С. Галасюк // Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку:

- матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 19–20.11.2015 р. – Переяслав-Хмельницький: Переяслав-Хмельницький держ. пед. у-т ім. Г. Сковороди, 2015. – Вип. 18. – С. 64–67.
12. Габчак Н., Пригара О. Особливості кінного туризму Карпатського регіону. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/44429> (дата звернення: 23.03.2024)
 13. Гавриленко О. Кінний туризм в Україні. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2001. № 48. С. 7.
 14. Галасюк С. Сутність та особливості кінного туризму. Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVIII Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький, 2015. Вип. 18. С. 64-67.
 15. Геращенко Я. М. Види спортивно-екологічного туризму / Я. М. Геращенко, Ф. Ф. Товстоп'ятко // Вісник Запорізького національного університету. – 2013. – № 2. – С. 37-42.
 16. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. – 2-вид., перероб. та допов. / О. Ю. Дмитрук, Ю. В. Щур. – К.: «Альтерпрес», 2008. – 280 с.
 17. Евакуація коней з зруйнованої російськими окупантами ферми. URL: <http://surl.li/hdzve> (дата звернення: 03.03.2024)
 18. Європейський досвід організації сільського зеленого туризму [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://tourlib.net> (дата звернення: 03.03.2024)
 19. Іпотерапія - реабілітація військовослужбовців після полону та поранень. URL: <https://numl.org/NGO> (дата звернення: 12.03.2024)
 20. Історія кінного туризму. URL: <https://numl.org/NGP> (дата звернення: 01.04.2024)
 21. Заставний Ф. Д. Географія України. У 2-х кн. / Ред. М. П. Парцей. – Львів: Світ, 2014. – 472 с.

22. Зінько М., Кінаш Г., Дідик Я. Ще раз про сільський туризм, агротуризм екотуризм і кінний туризм. Туризм сільський зелений (спецвипуск). 2002. № 2. С. 2-7.
23. Зелений туризм з релігієзнавчими родзинками [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://gazeta.zn.ua> (дата звернення: 01.04.2024)
24. Кравчук, А. В. Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні: кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра: за спеціальністю 242 Туризм, освітньою програмою «Туристично-екскурсійне обслуговування» / Анна Володимирівна Кравчук. — Київ: НУФВСУ, 2023. — 76 с.
25. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. — К.: Знання, 2011. — 334 с.
26. Кінний клуб «Hemingway». URL: <http://surl.li/hdzwv> (дата звернення: 18.03.2024)
27. Кінні маршрути і прогулянки. URL: <http://surl.li/hdzwz> (дата звернення: 10.04.2024)
28. Кінні тури. URL: <http://surl.li/hdzxe> (дата звернення: 02.04.2024)
29. Кінні тури. URL: <http://surl.li/hdzxk> (дата звернення: 20.04.2024)
30. Кінні ферми у Києві. URL: <http://surl.li/hdzxx> (дата звернення: 16.03.2024)
31. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посібник. К.: Знання, 2011. С. 334.
32. Ковальчук Н.А., Соколова Г.О. Кінний туризм і особливості його організації/науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. – т.19, №79. – 2017. – С. 44-47.
33. Конституція Польської Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). Київ: Москаленко О. М., 2018. 82 с.
34. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. 2017. Т. 19. № 79. С. 44-47.

35. Національне туристичне управління Чеської Республіки. URL: <http://www.czechtourism.cz/informacnicentra/znaceni-turistickyh-center/> (дата звернення: 15.04.2024)
36. Кожен день - це новий шанс. URL: <http://surl.li/hdzwp> (дата звернення: 09.03.2024)
37. Кондратенко Л. В. Кінний спорт: навч. посібник. К.: Основи, 2009. С. 272.
38. Конярство в Україні. URL: <http://surl.li/hdzyq> (дата звернення: 15.04.2024)
39. Кузик С. П. Географія туризму: Навч. посібник / С. П. Кузик; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Геогр. ф-т. - К.: Знання, 2011. - 271 с.
40. Нормативно-правові акти України з питань туризму: Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2004. – 464 с.
41. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Савчук А. Ю. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. С. 209.
42. Петрук В. Г. Екогеографія та екотуризм: підручник. Вінниця: ТОВ "НіланЛТД", 2016. С. 178.
43. Подорожі верхи. URL: <http://surl.li/hdzzl> (дата звернення: 19.03.2024)
44. Подорож у гості до прекрасного: Кінний туризм в Україні. URL: <http://surl.li/hdzzo> (дата звернення: 12.03.2024)
45. Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму. URL: <https://www.academia.edu/35134566> (дата звернення: 06.04.2024)
46. Рутинський М. Й., Зінько Ю. В. Сільський туризм: навч. посібник. К.: Знання, 2006. С. 271.
47. Фуртій В. Розвиток туризму у посткомуністичних країнах (Польща, Словаччина, Угорщина): досвід організації для України. Східноєвропейський історичний вісник. 2016. Вип. 1. С. 92-99.

48. Свида І. В. Сучасні форми екстремального туризму в Закарпатській області / І. В. Свида // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія: Економічні науки. – 2011. – Вип. 1 (41). С. 25.
49. Стецюк О. Розвиток інфраструктури кінного туризму в Україні. Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності. Харків, 2020. С. 282-285.
50. Суть і особливості кінного туризму на прикладі європейського регіону. [URL: http://surl.li/heack](http://surl.li/heack) (дата звернення: 28.02.2024)
51. Соколов В. А. Спортивний туризм в Україні на сучасному етапі / В. А. Соколов, Ю. В. Штангей, І. В. Петрова // Туризм на порозі ХХІ століття: освіта, культура, екологія: матеріали Міжнародної науково–практичної конференції (18–20 жовтня 2007 р., м. Київ). – К. : Вид-во «КІТЕП», 2007. – 268 с.
52. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://archive.nbu.gov.ua> (дата звернення: 28.02.2024)
53. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://tourlib.net> (дата звернення: 28.02.2024)
54. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу: Навч. посібник / І. В. Смаль. - Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені М. Гоголя, 2010. – 336 с.
55. Стафійчук В. І., Малиновська О. Ю. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси // В. І. Стафійчук, О. Ю. Малиновська. - К.: Альтапрес, 2009. - 427 с.
56. Ткачова І. Золотий генофонд [Електронний ресурс] / І. Ткачова // Агробізнес сьогодні. – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/7962-zoloty-henofond.html> (дата звернення: 12.01.2024).
57. Тваринництво України 2019: стат. зб. – Київ: Державна служба статистики України, 2020. – 160 с.

58. Туристична політика зарубіжних країн [Підручник] / за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.
59. Трегуб Г. Як Польща розвиває туризм. Журнал «Український тиждень». 2017. № 31 (507). URL: <https://tyzhden.ua/World/197523> (дата звернення: 12.01.2024).
60. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.02.2024).
61. Офіційний сайт «Пам'ятки України». – Режим доступу: <https://zabytki.in.ua/uk/431/kharkivskii-ipodrom> (дата звернення: 11.01.2024).
62. Офіційний сайт Першої туристичної агенції. – Режим доступу: <http://pta.com.ua/> (дата звернення: 15.01.2024).
63. Особливості кінного туризму. – Режим доступу: <http://ukrbukva.net/84186-Osobennosti-organizacii-konnogo-turizma.html> (дата звернення: 12.01.2024).
64. Офіційний сайт кінного клубу «EQUIDES CLUB» – Режим доступу: <https://www.equides.com.ua/equides-stable/> (дата звернення: 17.04.2024).
65. Офіційний сайт кінного клубу «Horse Club Olimp» – Режим доступу: <https://horse-club.com.ua/ua> (дата звернення: 17.04.2024).
66. Офіційний сайт кінного клубу «Темпо» – Режим доступу: <https://www.horseriding.lviv.ua/> (дата звернення: 17.04.2024).
67. Організація кінного туризму в Україні. URL: <https://numl.org/NGN> (дата звернення: 09.03.2024)
68. Особливості кінного туризму. URL: <http://surl.li/hdzyz> (дата звернення: 20.03.2024)
69. У Карпатах на конях. URL: <https://kpi.ua/1026-17> (дата звернення: 13.04.2024)
70. Хрустовська А. В. Кінний туризм як один із напрямів активного відпочинку / А. В. Хрустовська // Минуле, сучасне, майбутнє: збірник

наукових робіт за підсумками наукової конференції студентів ФМЕ
ОНЕУ. Вип. 4. – Одеса: Атлант, 2015. С. 230.